

וכרמב"ם מפרש לברייתא זו דזכו להחילוב אבל אם החילוב
בסעודה אינו מפסיק, ובאמת פשוטו בברייתא נראה
כחוס' אבל מי האיש שיוכל להכריע בין הרמב"ם לחוס'
וכראש"ד כלל הדברים דדברי המגן אברהם דמתיר טעמא
נראה נכונים :

סימן ו

שאלה אם מותר לערוך זייגער בשבת בעוד שלא
כלה בליכחו :

תשובה בעוה"י לכבוד ידיר נפשי ולבני הרב החר"ק
ובקי מפולפל ומחודד יקר רוח כ"ש ב"ה צבי
הירש הלוי בליוויים בק"ק ווארשא .

שאלתו בדבר עריכת הזייגער נכון בניעני וטייניחי
בדבריו היקרים והאריך לאכור בטעמים

נכונים מש"ס ופוסקים ולשנ"ד יש לפלפל בזה הרבה ואך
קודם שנבא לבאר דעתנו בזה נבאר איזה פריטים הטעמים
להלכות שבת . בדיני שבת יש דברים כמכהטעים לכמה
חלקות ואלו הן , א'] מלאכה ממע , ב'] גורם למלאכה
שחשבה , ג'] קירוב ה"ח המלאכה שהעשה , מלאכה ממע
חסור ומייבין עליה סקילב כרח ומלקוח כמנואר דיעם
בש"ס ורמב"ם , גורם למלאכה פליגי בזה הנלוי צפ' כל
כחי (דף ק"ב) ועושין מחילוב בכל הכלים בין מלאים בין
ריקים בטביל שלא העבור הדליקה ר' יוסי אומר בכלי
הרם מלאים מלאים מים לפי שאין יכולין לקבל את האור
וכן מחבטקים ומכבים את הדליקה , ולדעתו כמו דפליגי
נחוי בגרם כבוי כן פליגי בגורם לכל מלאכה שחשבה ,
קירוב את המלאכה פליגי בזה גדולי הפוסקים יש מהן
דמחייבין ויש מהן אוסרין ומקור דבריהם דין גורם וקירוב
הוא בש"ס סוף פ' בירכה מתניחין גוחנין כלי תחת הגר
לקבל מילוח ולא יתן לחוכו מים מפני שהוא מכבה ,
גמרא לימא תנן סתמא כר' יוסי דאמר גורם לכבוי חסור
וחסברא אימור דאמר ר' יוסי בשבת בע"מ מי אמר , וכי
תימא הכא נמי בשבת והתניא טחן כלי תחת הכר לקבל
מילוח בשבת ואל"ל בע"מ ולא יתן לחוכו מים מפני
שהוא מכבה מע"מ ואל"ל בשבת , אל"ל אמר ר' אשי אפי'
תימא רבנן שאני סהאי הכא מפני שמקרב את כיבויו , וכנס
בפסח בגמרא שאני סהאי הכא מפני שמקרב את כיבויו פליגי
רש"י וחוס' . לשיטת רש"י מקרב את כיבויו נמי מותר
לרבנן כגורם למלאכה , והא דאמר במחיתין ליתן לחוכו
מים אינה אלא משום גזירה דלמא יגביה את הכלי בשעת
נפילה הנלווה וכן עומד בשיטת רש"י הרב סור"ה שם
בחוספוח ד"כ ומפני ור"ה ור"ח פירשו דמקרב כיבוי חסור
לרבנן , אט"פ דסברי רבנן גרם כבוי מותר מכל מקום
מקרב כבוי חסור וטעמם לחלק משום דאם עשה מחילה
בכלים שלא העבור הדליקה אינה מכבה עד שיחבטו
הכלים אבל כהא חין הפסק בין מים לנלווה ומיד יכבית
כשטפלת בכלי וכו' כמחילת מים דחסירא ויבגן מחילה
שגג וכד' וכן דעת החוס' בסוף דבריהם דמחילת שגג
וכד' שלא העבור הדליקה חסור גם לרבנן וכן דעת הרשב"א
בחדושי , אבל מק שוחנין מים כזוכיח וסוחנין עלי' קמן
כחצי חוס' דלא מיקרי קירוב כיבוי כיון שאין מחכוין לכבוי
כלל וכן פסק בש"ע א"ח סי' רס"ב סעיף ד' דמותר ליתן
מים בטעמים שמדליקין בה בע"מ כיון שאינו מחכוין לכבוי
וכרמ"א חלק ומתיר אפילו אם מחכוין לכבוי מאחר שאין המים
בשין

משמחה כייב כנדי לנעוין ויין שנותן לאשתו ולא שיאכל עם
אשתו ביחד וא"כ השם אכ יטעם מידי יבא לאכילה מרובה
ולא יאכל נביתו כלום אבל לדברי קס"ע וכו"ז סיב יכול
לטעום ונדלה טעם לית כאן ספיקא וכדפרשו וע"כ
לש"ד דהלכה כמורינו ביתה הדם אט"פ דכט"ו סיב
התנו ותלמידו וכנה הלילה להקל בסעודה קודם המוספין ,
נראה דדברי הב"ח הלכה הם , וגם כמ"א מביא לדברי
בב"א ולא שניג עליו ולדעתו מהירושלמי מוכה כדירור
דהנכה ככ"ח :

וראתי בספר קרבן מהנאל שמביא דברי הב"ח וכנה
עליו שהוא דעה יחיד ולדעתו אחרי דזכו
כוכחה ברורה ככ"ח וגם נראה דהמנ"א לא השיג עליו
לכן מותר לומר עליו אפילו שלא בשעת הדחק וכחשונה
ח"ס חו"מ סימן ס"ט הביא ג"כ מדברי הב"ח וסומך עליו
לעשות הלכה למעשה לאכול סעודה בריח מילב קודם
תפלה המוספין ולא הביא כא דירושלמי דר"ז לא הלכ
לטעום כלל :

ובהאי עינא ראיחי דבר חמוס בניני בדברי הרע"א
בנוספותיו על משניות ראש מסכת ברכות (דף
ד' ע"ב) חוס' ד"ב וקורא ק"ש ומחפלה כחבו החוס' וזה
לשונם מכהן משמע שמשעה שביגע זמן ק"ש של לילה
שאין לו לאכול סעודה עד שיקרא ק"ש ויחפלה ערביה
ומדכחו החוס' שאין לו לאכול סעודה משמע דוקא סעודה
חסור אבל טעימה שרי כך דייק המנ"א וכה הרע"א
בנוספותיו וחולק עליו והוכיח דאין כונח החוס' להחיר
טעימה דאם החומר דכונח החוס' דדוקא סעודה חסור
אבל טעימה שרי אי"כ למע לכו להוכיח מכהן יביאו ראיח
גמ' מה' מערשה כמסכת שבת מפסיקין לק"ש וע"כ דמשם
אין ראיח דכוכ חמינא דוקא מפסיקין בסעודה אבל טעימה
מותר קודם ק"ש ולכן הביאו החוס' ראיח מכהן לאסור
אפי' טעימה כי זה א"א להוכיח ממתי' דשם וסיים בגאון
רע"א דאף דמפרש בחוס' שאין לו לאכול סעודה ע"כ
דחיק ומוקי אפשטיה דכונחם לאכור טעימה ע"כ דברי
רבינו הגאון הנלך לענינו , והמוסיב בניני דברי הגאון
שהקשה כי יש להם ראיח מהמשנה דמסכת שבת (ד' ט'
ע"ב) מפסיקין לק"ש , לדעתו אין משם ראיח כלל דברי
מוקי בש"ס המשנה דמיירי בהברים הפוסקים בדברי
חורב דמפסיקין לק"ש ואין מפסיקין להפלה וכן פסק
הרמב"ם להלכה בפרק ב' מסלכות ק"ש בעובק בדברי חורה
ע"ש בסלכה ה' כחכ כיב עוסק בחלמוד חורה וכניע זמן
ק"ש פוסק וקורא ומברך לפניה ולאחריה ובהלכה ו' שם
כהג כיב עוסק באכילה כו' גומר ואח"כ קורא וכן קבעו
בשו"ע דהרמב"ם גומר ואח"כ קורא וידוע דעת הפוסקים
זולה כב"ם פירשו דהרמב"ם מיירי אף בהחיל לאכול בזמן
האכור ושיין מנ"א (סימן ע' סעיף ו') ואם כן לא
סיב לשם לאכוחי ממחיתין דשבת כלל :

1234567

ואמנם כונח הגאון נראה משום דשיטת החוס'
כהראש"ד דבהחיל בסעודה בזמן האכור
מפסיק ואחר כך גומר סעודתו וא"כ לשיטת הפוסק
הגרע"א דסיב להם להוכיח מעשה מפורש אבל לעל"ד
א"א למר כן דאין יביאו ראיח מהמשנה דאחרי שיביאו
ראיח משם מליק לעינתו דכונח המעשה הוא כדארוקים
הרמב"ם ז"ל , ולהכי הביאו ראיח מהברייתא דמקבץ
ברכה דמיקן כטיחא וקורא ק"ש ומחפלה ואוכל פחו ומברך

דמקרב כיבוי חסור ולכן אשר הריף ליתן מים בלד השני
 וכל זה ניהא לדברי הריף אבל על הרמ"ם לא אפשר להרין
 כן דכפי שגברתו הרמ"ם דעתו מפורש דמקרב כיבוי שרי
 ומוחר לעשות מחילות אפילו של שלג וברד כדי שלא העבוד
 הדליקה וה"כ מכש"כ דמוחר לתת מים בלד השני להרמ"ם
 וחפשי בספרים ומלאתי בספר קרבן נגמאל שברגיש בסחורה
 זו על הרמ"ם ונשאר בל"ט :

ודענ"ד אפשר לפרש דברי הרמ"ם בפשיטות, דהנה
 בחוספה ד"ה מפני שהבאתי לפיל מספקא
 לכו אם לשיטה הש"ס דינן דמחיר לתת מים בלד השני של
 כגד, כמו כן מוחר: להעמיד מחילות שלג וברד בלא
 העבוד. הדליקה, או מחילות שלג וברד חסור אפילו
 למאן דמחיר לתת מים בלד השני של כגד וזה
 לשון החוספה ועוד דאיכא למימר דהש"ס שלגי חסור
 במחילות של מים לרבין ומשום הכי מוקי מהני רבנן
 ופליג אירושלמי ולא דמי לטליה שחמו בו האור מדד אחד
 שאינו אלא שלא החפוט האור. ע"כ דבריהם, וכמו כן אפשר
 לומר דהרמ"ם מספקא ליה אם לרבין מוחר להעמיד מחילות
 שלג וברד כשיטת אירושלמי או לא וגם ספוקי מספקא להרמ"ם
 אם טליה שחמו בו האור קילת מן מחילות שלג וברד כסברה
 החוספה או אם חסור לרבין מחילות שלג וברד חסור
 נמי ליתן מים בלד השני של הטליה, ולכן לא כהב הרמ"ם
 בפסקיו רק סדכרים אשר החליט לאיסור או ליהור, ולהבי
 כאן כפי יריה לחו כשיטה הרב פור"ח משום דפשיטא ליה
 טעם הרב פור"ח לחסור נתינת מים בכלי חמה היינונות
 אבל בסברה הר"מ ור"ח דמקרב כיבוי חסור נספק
 הרמ"ם ולכן לא כביא דבריהם בלל ושם כפי כל כתבי
 לענין דבר המוחר לחו כזה שכותר אליבא דכולי עמא
 היינו פושטת ומחכסכו בו אבל נתינת מים בלד השני של
 הכגד נשאר בפיקוי ולהכי לא כהנו במיבדו, כן היה נלע"ד
 ע"ד הפשוט ולא דחוקה היא לומר כן בכונת הרמ"ם דברי
 אירושלמי נופא נסתפקו אם לרבין מוחר במחילות שלג וברד,
 וזה לשון אירושלמי ס' כל כתבי הלכה ו' כיני מהני משיאח
 האור בכן ובסוף ההלכה שם טליה שחמו בו האור מדד ח'
 נוחן מים מדד שני והאם ככה ככה מב' לדין נוטלס ומחפוט
 כה ואם ככה ככה ר"ס בשם ר' זעירא דר' יוסי היא
 אמר ר' יוסה הו סברין מימר מה פליגון ר' יוסי
 ורבין בשעשה מחילה של כלים אבל אם עשה מחילה של
 מים לא ממה דמר שמואל בשם ר' זעירא דר' יוסי
 היא כדא אמרם אפילו עשה מחילות של מים היא
 המחלוקת, עכ"ל אירושלמי הרי אמר ר' יוסה דמטיקרא
 כגד רבין פודה במחילות של מים דחסור, ובש"ע או"ח כ'
 של"ד סעיף כ"ד כתב המחבר שלשה דעות אם מוחר לתת
 מים בלד השני של הטליה ודיעה ראשונה אוסרת ואפילו
 בשאר משקין ליה צבו משום כיטוס וכחב הגר"א שם
 דזכו סברא ראשונה דאירושלמי וה"כ אינס דחוק בליונה
 הרמ"ם לומר דהיה לו ספק בזה ולכן אע"פ שכתחיק עם
 בפרק יריה דברי הרב פור"ח זכו להבייר טעמא דרב אפי
 דהכא במהני חסור אפילו לרבין מ"מ אם מוחר במחילות
 שלג וברד וכן ליתן מים בלד השני הו להרמ"ם ספק ולכן
 כשמיט דבר זה :

ועפ"ז יתח מה שסקס הפרישה על הטור שפסק כגד אבוי
 בהרמ"ם דהטור פסק שם כפי של"ד דמוחר לתת
 שאר משקין חוק ממיה בלד השני של הכגד ומים חסור משום
 כיטוס כמפורש בחוספה בשם רש"ם וקקס הפרישה הרי
 מדכשמיט הרמ"ם לדרב יאודה דאמר נוחן מים בלד האחר
 מוכח

בעין אלא תחת השמן לא הוי אלא גרם כיבוי,
 ובמג"א ס"ק י' שם השליח דברי הרמ"א בל"ט משום שחלה
 בסמ"ק דחסור במחיון לכבוי יע"ש אבל נלע"ד דברי
 הרמ"א מבוחרים מן הרמ"ם ח"ל הרמ"ם, ומכ שמתמים
 מים בנרות של זכוכיה שקורים לאשפוען אין בזה משום
 דמקרב כיבוי דאפילו לר' יוסי דחסור גורם כיבוי ככה
 אין כאן גורם כיבוי כלל דאפילו לא יתן לתוכו מים כשיכלה
 השמן תכבה כפחילה ואין נתינת מים ממכרים הכיבוי,
 מפורש מדברי הרמ"ם דכשמיט לשון חסור שכהנו אין זה
 קרוי קירוב כיבוי דליון שאין מחיון לכיבוי כלל אלא להגביה
 את השמן, אלא כהב פעם אחר כמו שהעקט דבריו
 מבוחר דכונת השמיט דבריהם וסבירא ליה דאפי' במחיון
 לכיבוי נמי שרי וה"כ דברי הרמ"א נכונים, ודברי המ"א
 ל"ע, וכ"ז פסקו בעלי הש"ע, משום דמחיקו כשיטה ר"ח
 ור"ח דמקרב כיבוי חסור ומחילה של שלג וברד חסור
 לעשות בשבת שלא העבוד הדליקה אפילו לרבין דכרי
 דטליה שחמו בה האור מדד אחד נוחנין עליה מים
 מדד אחר כמבואר בש"ע סי' של"ד סעיף כ"ד מ"מ מחילה
 שלג וברד חסור וכמו שחלקו בחוס' כאן בפרק יריה
 דמחילות שלג גרע עכא דטליה שחמו בה האור ועתן
 מים מדד השני יע"ש כדבריהם, והואיל וכן ל"ע דברי
 הרמ"ם בפרק כל כתבי וכו' דמשמעות דברי הרמ"ם כפי'
 יריה דמקרב כיבוי שרי וזה לשון הרמ"ם ואם חסור
 אפילו בלא נתינת מים יהא חסור לפי שהמחילות טפלות לתוך
 השמן וככזה דמ"ס מכילי של מים דחסור ליתן חמה הנר
 ואפילו מע"ש י"ל דלא דמי דחסור הוא דגזריין שמה יתן
 מים בכלי שחמה הנר בשעה נפילה היינונות אבל ככה
 לא גזריין שמה יתן לתוכו שמן דהנותן שמן כגד מייב
 משום מבעיר מפורש בדבריו דטעמא דחסור במהני ליתן
 לתוך הכלי מים משום גזירה וכשיטת רש"י והרב פור"ח
 שכתחיקו לעיל, ולפי' שם בפרק כל כתבי אפילו מחילה
 שלג וברד נמי מוחר להעמיד וכש"כ טליה שחמו בה האור
 מוחר לתת מים בלד השני, והנה הרמ"ם שם בפרק כל
 כתבי כהב לכה דטליה שחמו בה האור פושטת ומחכסכו בה
 וכן ס"ח פושטת וקורא בה וכשמיט לדר' יאודה שלמר
 דמוחר ליתן מים בלד השני, ולע"ג לפי שיטתו כפי' יריה
 היה לו להחיר ליתן מים בלד השני כדברי ר' יאודה שם,
 וע"ע דברי הרמ"ם במסכת יו"ט פרק שני סי' י"ז ובש"ע או"ח
 סי' הקי"ד סעיף ג' ובמג"א שם סק"ז בלחמט דבריו כ' ח"ל לכן
 י"ל דלא אשר הרמ"ם אלא ליקח מנוף דבר הדולק אבל
 כשנותן דבר חולה לכ ברי יע"ש מיטב בדבריו הנממדים
 ומבוחר דעתו בפירות דברי הרמ"ם דכל שפושט דבר חולה
 לו מוחר אפילו כמו מחילות שלג וברד דכאשר יגיע האש
 להמחילה ודאי יכבה מ"מ מוחר וה"כ ל"ע כמו שכתבנו
 למע' השמים הרמ"ם לדברי ר' יאודה דמוחר ליתן מים
מורה חכמה בלד השני של כגד :

ואמנם כמו שכתבתי על הרמ"ם ק הקשו הראשונים
 על הריף בפרק כל כתבי שכתחיק דברי
 רב יאודה כשינוי לשון מהגמרא דבגמרא כחוב שם אמר ר'
 יאודה טליה שחמו בה האור מדד אחד מוחר ליתן מים
 מדד השני ובריף שכתחיק אמר רב יאודה טליה שחמו בה
 האור שפוטו ומחכסכו בו יע"ש לשון הריף והאריכו
 פרמב"ן והראב"ד כוכא דבריהם בר"ע שם דמשום הכי
 השמיט הריף לדרב יאודה אמרי כי רב אפי הירין בפרק
 יריה שאפי ככה שמקרב את כיבוי וס"ל להרב אלפסי

מוכה דכרי דשאר משקין נמי אסור דאם סנר הרא"ש
 דשאר משקין מותר ודוקא מים אסור הוה לו לפרש ומסוך
 קטילא וז דחק מאלד בפירות סמור ונראה דגם הב"י רנינים
 קלה בקושיא ז, וכפי שפירשנו דהרא"ש השמיט לדבר יהודה
 משום שפיקא והדרכה מדבריו סוף פ' כירס נראה דמותר
 לתח מים בלד שני של בנד, ואך לסתיע דין בפירוש
 דמותר לא רלה דנסתפק בזה אם כפר"ח דמקרב כינוי כזה
 אסור או לא אחרי דמסקנת הירושלמי הוה להחיר לרבנן
 מדינתם שלג ונרד וממילא נחיתם מים בלד כשני של בנד
 ודאי מותר, לפ"ו יחא דעה ספור דסקק בשאר משקין
 מותר, דהסור לתח בדברי הרא"ש דסוף פ' כירס דנחית
 מים בכלי פחה הירושלמי אסור מפעם נזירה ולא משום
 מכבה דגם כינוי אסור אלא גרם כינוי מותר,
 ומכנהא הוה נראה לסתיד ג"כ דגרם כינוי מותר אפילו
 במחילה שלג ונרד ואין זה נקרא גז דעה אביו פיון
 דלחבין הרא"ש הוה ספק בדבר זה אם כן אין פסק עלו נגד
 דעה - אביו :

עוד נראה לישב דברי הרא"ש בלחון אחר ולכך השמיט לזה
 דר"י וכתב לזה דמליח שאלח בו האור ששטפו ומתכסה
 בו דכזה איכא חידוש דין מה שלא אפשר לידע מדרב יהודה
 דאמר עתה מים בלד שני של בנד ויהי מוכרה משום זה
 להעתיק בהרי"תא דפושטו ומתכסה בו, והוא דהנה הב"י
 חידש לדעה ספור דפושטו ומתכסה בו חמור מנחיתם מים בלד
 שני של בנד וכופיה כן מדכחכ ספור פשטת ומתכסה בה
 ואינו מושט אם חכבס כיון שאינו מכין לכך והקשה הב"י
 דלפ"ו דהספור הוא מפעם דליוו מתכין ודבר שאין מסתין
 שרי א"כ אין כתב אה"כ דיטל ליתן מלדה האחרת משקין
 כנון יין שאינו דרך כיתום והא כנון משקין על סנדג מכין
 הוא לכבות, ומחרץ הב"י דמתן מים לא הוה אלא גרם
 כינוי שהרי ליוו שושב מפעם כנוף סדליקס אבל כהא
 שמתכסה במליח ופחה סמ"ס שמונעט האם ענמס וע"י
 כך הוה נכבית אם הוה מסתין לכך הוה אסור, אבל
 מדברי שאר פוסקים אין מלאה כן אלא דאפי' אם מסתין
 לכבות האם כנשמש שרי, לזה הוה אלא גרם כינוי יעו"ט
 פי קארטי בדברי הב"י וכן הסתיק בש"ס סעיף כ"ג שני
 דעות יעו"ט :

והפ"ו סי' ג"ל סעיף פל הב"י והקשה לדבריו מהו פריך
 הש"ס על ר' יאודה מברייתא דקפטי פושטו ומתכסה
 בו וכן ס"ס קורא כה ואם נבחה כנסה ולא קפטי נחיתה
 מים אלא דנחיתם מים אסור ומאי קושיא דלמח ברייתא
 רבנא אשמועינן דאפי' שטפו דעושה מפעם כנוף סדליקס
 ועל"ז שרי אבל נחיתה מים מלד שני ודאי שרי כדפי' הב"י
 משום דליוו שושב מפעם כנוף סדליקס אלא מן בלד וגרם
 כינוי הוה וכן הקשה בדרישה על הב"י :

ולכאורה אף לפי דברי יאסור ומישר קיסים ספ"ז
 וספרי"תא מאי מקשה הש"ס מברייתא לזה
 קפטי נחיתה מים על ר' יאודה ומאי קושיא דלמח
 משום הכי קפטי מברייתא פושטו משום רבנא לזה גזיין
 בזה שאל יבא לידו כינוי ודפי' ולפג"ד דלפי פי'
 יתח דכזה ביראנו דחידושה לזה גזיין אינו אלא
 לדעת הרא"ש וכרז שור"ח גזרו פחה כנחיתם מים
 לפון סכלי לקבל הירושלמי וסאי חמס לזה וממס
 דבר אחד הוא ובר"ל גזור נמי סכא, אבל לדעת יתר
 הסופקים דפי' נפסס דרב אפי' דמקרב כינוי אסור מלד
 טלמו ולא מפעם נזירה, לא ידפיין כלל סאי גזירס, וא"כ
 אפשר לתר דסאי מקשה סבירא ליה כדעה יתר הסופקים
 דמקרב כינוי אסור מלד סדין ולא מפעם נזירה, וא"כ ס"ל
 לא שייך למיגזר וכיון גזירה אין כאלו א"כ ממיר יוסר
 נחיתם

עוד נראה לישב דברי הרא"ש בלחון אחר ולכך השמיט לזה
 דר"י וכתב לזה דמליח שאלח בו האור ששטפו ומתכסה
 בו דכזה איכא חידוש דין מה שלא אפשר לידע מדרב יהודה
 דאמר עתה מים בלד שני של בנד ויהי מוכרה משום זה
 להעתיק בהרי"תא דפושטו ומתכסה בו, והוא דהנה הב"י
 חידש לדעה ספור דפושטו ומתכסה בו חמור מנחיתם מים בלד
 שני של בנד וכופיה כן מדכחכ ספור פשטת ומתכסה בה
 ואינו מושט אם חכבס כיון שאינו מכין לכך והקשה הב"י
 דלפ"ו דהספור הוא מפעם דליוו מתכין ודבר שאין מסתין
 שרי א"כ אין כתב אה"כ דיטל ליתן מלדה האחרת משקין
 כנון יין שאינו דרך כיתום והא כנון משקין על סנדג מכין
 הוא לכבות, ומחרץ הב"י דמתן מים לא הוה אלא גרם
 כינוי שהרי ליוו שושב מפעם כנוף סדליקס אבל כהא
 שמתכסה במליח ופחה סמ"ס שמונעט האם ענמס וע"י
 כך הוה נכבית אם הוה מסתין לכך הוה אסור, אבל
 מדברי שאר פוסקים אין מלאה כן אלא דאפי' אם מסתין
 לכבות האם כנשמש שרי, לזה הוה אלא גרם כינוי יעו"ט
 פי קארטי בדברי הב"י וכן הסתיק בש"ס סעיף כ"ג שני
 דעות יעו"ט :

והפ"ו סי' ג"ל סעיף פל הב"י והקשה לדבריו מהו פריך
 הש"ס על ר' יאודה מברייתא דקפטי פושטו ומתכסה
 בו וכן ס"ס קורא כה ואם נבחה כנסה ולא קפטי נחיתה
 מים אלא דנחיתם מים אסור ומאי קושיא דלמח ברייתא
 רבנא אשמועינן דאפי' שטפו דעושה מפעם כנוף סדליקס
 ועל"ז שרי אבל נחיתה מים מלד שני ודאי שרי כדפי' הב"י
 משום דליוו שושב מפעם כנוף סדליקס אלא מן בלד וגרם
 כינוי הוה וכן הקשה בדרישה על הב"י :

והרי"ק ספ"ז דסיכא דפושטו ומתכסה בו ונפעה כינוי
 מנענע סתליח כשכיל שיכבס וכו' ודאי חמירא
 מנחיתם מים בלד שני של בנד אבל ששטפו ומתכסה בו
 שלא יחוסף סדליקס זה הוה כמו נחיתם מים ודאי וע"פ
 נפישת מים גרם ספי דהוא כינוי ממש עד כאלו דברי
 ספ"ז, ודברי ספ"ז לריכיס פירוש ואך אין כאלו מקום
 להאריך, ומסוך דברי הב"י וספ"ו יתח לי דברי הרא"ש
 דהנה לפי שיטת הרא"ש דמותר לדרב אפי' סוף פ' כירס
 שאפי' כהא דמקרב לת כינויו וגזיין שלא יתן מים בתוך
 סכלי כשעה נחיתה הירושלמי ויבא לידו כינוי, הכי חזיק
 דעתו דסיכא דאפשר כאלו לכוף לידו כינוי גזיין אפילו

נתינת מים מזה שפסע סגוד ומתכסה בו וכדפי' ס"ז ע"ס
 צ"ח ע"ד, וזה לבון ס"ז, ומ"מ גרע פשי במים דהוא כיבוי
 ממש וע"כ פריך שפיר במקמן ע"כ יע"ש והתקן היה אפשר
 לו לתקן דכתיב'תא נקט פושטו ומתכסה בו כשכיל רבותא
 וכדפי' ואך מסדן ליה לטעמו דסבר דלא שייך גזירה מתקן
 ליה הוא דלמך כר"ס בן ננס ומתהפך לפי המתבאר משורלים
 סיפג דברי כר"ס וגם מה שסקסס הפרישה על הסוד
 למס נאיד מסק אביו כר"ס ולפי שפי' בעז"ה הסוד ואביו
 ש"ס לפסק הג"ל :

ומעתה נחא למוקן שאלותינו, סנה עריכת סייגער

שפסע גורם למלאכה מוסר דפסקיק כרען ואפילו אם
 נאמר דזכו נקרא קירוב מלאכה ובקירוב מלאכה דעת
 סרנה מהכחשות דלמסר כמו שהעסקנו לפיל דכריסה
 כר"ן וסרמנ"ן וכר"ב"ד שפירנו על כר"ף דשמיפ דין
 דתקן מים מאד הש"י משום דזכו מקרב כיבוי ואסור,
 ע"ז לל דעריכת סייגער בשנה מותר, ותהא אבאר אם
 שאר המלאכות האסורות בשנה שוו למלאכה כיבוי כמו
 דכתיבו מוסר גורם כן בשאר מלאכה שבה, או יש חילוק
 בין שאר מלאכות לכיבוי, ואולי היה הדבר ששום דשאר
 מלאכות ש"ס לכיבוי, אך מלאכה בשלטי סגוריה דפרק
 כל כהני דהספק צוה ואבאר בעז"ה דשאר מלאכות ש"ס
 לגמרי לכיבוי ואם כיבוי מותר גורם וקירוב מלאכה
 כן בכל מלאכה שבה ומעתיק לה ספוגיא דפרק כל כהני
 מחני' ושעין מחיה בכל סכלים בין מלאכה בין ריקנין כשכיל
 שלא העבור דלתיקס ר' יוסי אוסר בכלי חרס חדשים
 מלאכה מים לפי שאין יבולין לקבל אח סאור וכן מהבדקים
 ותבין אח דלתיקס, ובגמרא ש"ס ורמי דרבנן אדרבנן ורמי
 דר' יוסי אדר' יוסי דהיא כרי שבי' ש"ס כתוב לו על בשרו כרי
 זה לא ירתן ולא יעמוד במקום שתיפסח נודמנה לו פנילה
 של מלוא כורך עליו גמי וירד ופונל, וס"ד דמיקס דאסרו
 גרם מחיקס הש"ס ור' יוסי אומר לעולם יורד ופונל כדרב
 דסנר גרם מחיקס הש"ס מותר וקפ"ה דרבנן אדרבנן ור'
 יוסי אדר' יוסי ומסיק בין כתיבוי ובין במחיקס גורם כרי
 דכתיב בשנה לא העסק כל מלאכה עשי' הוא דאסור וגרמא
 שרי ובמחיקס הש"ס כחוב ואבדמס אח שמש ולא העטון כן
 ל"ס ע"ה אסור וגרמא שרי ור' יוסי אוסר גורם כתיבוי
 משום דאדם צפול על מעוט ואי שריח ליה אחי לכיבוי
 ובמחיקס ש"ס סכרס פלוגתסס אי מוסר לעמוד לפי ה'
 ערום ומתקנא ש"ס דכתיב פליגי יע"ש, מהתבאר מתוך
 ספוגיא דשאר מלאכות ש"ס לגמרי לכיבוי ואם כיבוי
 מוסר גורם כמו כן בשאר מלאכות דברי פריך ש"ס
 ממחיקס ש"ס לכיבוי ואמר ש"ס כסוגיא מפורש דשנה
 כתיב לא פסעס מלאכה עשיה אסור וגרמא שרי ולא העסק
 מלאכה דכתיב גמי שנה לא כתיב אלא מלאכה סכרס וכיבוי
 רק בשאר מלאכות כרי כותבו דעירור דשאר מלאכות
 אמריק מלאכה אסור אבל גורם מותר וא"כ אפי' לר' יוסי
 דאסר גורם סיבי שודס בשאר מלאכות גורם מוסר,
 ומאד לבי מהמלא על סג"מי סגוריה אשר כל יקר רחמס
 פיעו כידוע דרבו בקודם וכאן עומט ממנו ספוגיא דפסיק
 כס ומתחסק ס"ג אולי בשאר מלאכות גורם אסור, וסנה
 ברעש בעז"ה דגורם בשאר מלאכות ודאי מוסר דרממנא
 אמר לא סעסס מלאכה עשי' הוא דאסור אבל גורם מותר,
 לכן מלמד דאפילו להפוסקים דסברי לענין כיבוי דעמדה
 מחילה סג' וכרד אסור או לכר"ב"ד וסר"ב"א וסר"ן דסברי
 דאסור ליתן מים בצד הש"י של סגוד ע"ה כידוע שאלתיו

מוסר לערוך סייגער כ"ז שלא כלל סילובו דשאר מלאכות
 ל"ע סברי לגורם למלאכה מוסר ודוקא כתיבוי אסור משום
 דאדם צפול על ממוס וכדכרעו בע"ה :

ואפילו לפי מאי דחלקיקן דליכא שני מיני ח' הנקרא

גורם וא' הנקרא קירוב מלאכה סכור
 חמיר מגורם וגורם הנקרא קירוב זה אסור לשיפס ר"ס
 ור"ח ובר"ב"ד וסר"ב"א דפירשו לדרכ אפי סוף פ' כירס
 שאפי ככא שמקרב אח כיבוי דמקרב חמיר מגורם, כ"ז
 אינו אלא לענין כיבוי ולא בשאר מלאכות דלמנין כיבוי כיון
 ד"ס מקום להחמיר במקום שאדם צפול על ממוס ממילא
 כל מי כיבוי נכנס סתם גזירה ז' ואסור אפילו במקומות
 שלא שייך בכן אדם צפול על ממוס וכמו בהמית סכ"י
 לקבל סייגות וכדומה ולכן אסור ש"ס במסכת שבה ליתן
 אח סנר אחרי הדלס ומי' ש"ע אר"ח סי' רע"ו אבל בשאר
 מלאכות נראה דמותר גורם ואפילו סגורס הנקרא קירוב
 מלאכה נמי מותר, ואף דע"ה כמס דכריס שאסור
 ח"ל משום שבה סיכא דאסור אסור, אבל כמנין מלאכה
 זו דעריכת סייגער דבאמת אין זו מלאכה כלל אפי' בשנה
 שפומד דברי הוא כמו לריי הדלה וכמו שפומח וסוגר הדלה
 או סגנין של סוכות משום דסדלה ססוב על גורם, וכן הוא
 בעריכת סייגער דלון כהן מעשה דתמן ופשיטא בעור שלא
 כלל סילובו דלא נקרא על זה איסור משום דמחוי כמסקן
 מאד דפרי בשעה מעשה אין כהן סיקון דפרי יש לו עוד
 ששום ליתן ומאי מסקן הוא ולכן נראה דשרי, וכתיב כיבא
 רח"ה לאיסור ממח"ה ערוכה פסחים פ' אלו דכריס השיב
 ר' עקיבא ואמר הוצא חוביה שביא משום מלוא וסיה משום
 שבה ואין דוחה אח השנה ופי' רש"י כהוא חוביה שביא
 מלוא ופמא מה שחל שביטי שלו לסייה בשנה ערב פסח
 שא"ס לא יוס לא יעסס פשמו ואפ"ה חייס דוחס, וסנה
 אפי' דרש"י פירש על כהוא שביטיה סדכר ידוע דכואה
 שליטיה נמי אינו דוחס שבה אף דפי' כואה שליטיה עוד לא
 יתקן גברי לאכול קדשים ומ"מ אינו דוחס אח השנה, וכן
 לענין עריכת סייגער בעוד שלא כלל סילובו אפי' דעסס
 אינה מועילה אך כיון דמועלת על לאמר זמן אסור משום
 סיקון וכן לענין שאלותינו אסור מעטס זה, ור"ח ז' אף
 כי נכונה היא ומתקור סינר סולכס וס"ד לדעמי אין מכתן
 רח"ה לאסור מב' פסחים כאשר יבואר לע"ה בעז"ה :

דהנה כפסחים ש"ס (דף ס"ט) פריך ס"ס והוא מ"ע

לא דחיה שנה מכדי פלפולי בשלמא היא לידחי
 שנה משום ססה אמר רבס גירס שמה ילמס ויעבדנה
 ד' אמות בר"ס, ולכאורה קפ"ה ספוגיא דסנה בע"ה יוס
 סוב לענין פנילה כלים בשנה וי"ס פי' רבס סחס דאסרו
 חכמים מאיס גזירס כדכתיב דילמא אחי לאחוי ד' אמות
 בר"ס ורבא אמר סחס משום דמחוי כמחוק מלא, וסנה ידוע
 דכמס מקומות רבא שודס לדרכס דספסס משום גזירס
 שמה יעביד ד' אמות בר"ס לענין שופר דאסרו בשנה ולענין
 לולב ולפנין עגילה דכל סק מקומות רבא שודס לדרכס
 דגזרו בשנה דילמא יבוא לאחוי ד' אמות בר"ס משום דסחס
 לא שייך פסס אחר, ואמנס לענין סכילה כלים דלמסר
 למלוא פסס אחר יתחא ליה לרבא יוסר לפרס ספסס משום
 מסקן מנה ולא פשוט גזירס וסעסס שכתר רבא כפסס
 אחר חדס כי סאיסור משום מסקן מנה סוא איסור כאלמס
 בשעה עשיה חס שאסרו משום גזירס ר"ס לפ"ה אין סוס
 איסור רק סיוכל לבוא לריי איסור, ואף דשמיסס מדרבנן
 מחוי כמתקן מנה וגזירס שמה יעבידנ, מ"מ יתחא לרבא
 יוסר

ואך אשר עומד נגדנו קופים הלל"ח שם דהל"ח הקשה שם על הש"ס דאמר וכוזא מ"ט לא דמי שבח מכדי עלסולו בעלמא דדמי שבח ודיקדק הלל"ח מאי קאמר הש"ס דדמי משבח אלולי מטעם דמי' דפסח דוחה שבח בוס אסור ודמי פלטול שרי לגמרי ולמה לן טעם דדחיה, וכוזאמא היא דקרוק עלום וסירין רבינו הלל"ח לפי פירש"י דמפרש למתניתין דכוזא אסור משום מתקן לכפי אלולי טעם דחיה סוכ אסור משום מתקן, ולפי דבריו ה"ל דרש"י פירש העעכ משום מתקן וכו על פס הזאח בכלל אבל סוניא הגמרא סוכ וכו"ל על הזאח שלישיה וכוזאח שלישיה אין הטעם משום מתקן וא"כ נשאר קושייה הלל"ח למכ לן טעם דדחיה דמי גם בלא הטעם דדחיה מוחר דבטלטול אין שום איסור :

יוחר לפרש משום מתקן דחיקין מנא פוח איסור דאורייתא ומחי כמתקן היא שבוה הוכח בכל דבר וכלל זמן, ורלו חכמים להסוד זאח לעולם אבל האיסור משום גזירה שמה יעבירו לזו איסור כנובג לעולם רק במקומות הללו אסרו חכמים וכמה טעמים אמרו הראשונים על גזירה זו באלו המקומות ושיין ברין מס' ר"כ שקבעה למכ לא גזריין במילכ בשבס שמה יעביר הסיוק חו' אימל ד' אמות בר"ה וכן ברשב"א ובריטב"א שהריכו כזכ יע"ט, ולכן יהא לרבא לפרש דבר שאכרו מלד סדין ולא משום גזירה, וא"כ ז"ע כזאח דאיכא נמי טעמא משום מתקן למה שהק רבא ככל לפרש כטעם משום מתקן, דמתקן גברא שיוכל לאכול קדשים ולבגוס למקדש ¹²³⁴⁵⁶⁷ ^{מחנה חכמים} וכדבר לריך טעם :

ואך בהבבונני כי הדברים אשר הארכנו נבונים רחיה דקשייה הלל"ח לא קשה ולא מידי, וכוא דמס' ביצה פ' משילין (דף ל"א ע"א) ולא מגביסין תרומות ומעשרות פריך הש"ס שם פשיטא, וטעמי חיי רב יוסף לא נלדכא אלנא ליחנכ לבסן בו ביום וה"מ פידי דפכילי מלחמול אבל פירי דפכילא האידנא כגון עיסה לאפרושי מינה חלב מפדשיין ויכניין לבסן, וכאשר למדחי הסוניא לפני שנים רבות לא בכנחי קושייה הגמרא כלל מאי פריך בגמרא פשיטא, כא איסור דאין מגביסין תרומות ומעשרות הוא משום דאסור למקן זה בטבל בשבס ויו"ט והא חינכ בפירות ארץ ישראל דאסור לאכול בלי ספרטה וכו' תיקון ואסור אבל פירות חו"ל דמוחר לאכול בלי ספרטה ואין בהפדשחו עהס שום תיקון, ומ"מ אסור להפריש ביו"ט ק"ו בשבס וזה קמ"ל במתני' דאסור ומאי פריך פשיטא וכהדר ז"ע, ולמד דמתני' מיירי בפירות ארץ ישראל דוקא וכו דבר שאי אפשר דברי געיל (דף ע"ו ע"א) אמר רבס גלגל עיסה מערב יו"ט מפריש ממנה חלכס ביו"ט אכוס דשמואל אמר אפילו גילגל עיסה מערב יו"ט אין מפריש ממנה חלכס ביו"ט הרי מפרש שם דאף על פירות ח"ל נמי גזרו רבנן שלא להפריש וא"כ מיירי מהתייתן אף בפירות חו"ל לארץ וא"כ מאי פריך הגמרא פשיטא וע"כ פירושא דהש"ס הכי הוא כיון דבפירות ארץ ישראל איכא איסור להפריש ביום טוב משום תיקון ממילא אסור להפריש אף מפירות חו"ל משום דכוי בכלל אין מגביסין תרומות ומעשרות דשם תרומה חד הוא וכן פרשו הראשונים לעיל (בדף ט') על רבא שאמר מי לא מודכ שמואל שאס קרז עליה שם שאסורכ לגרים וכו' בכלל אין מגביסין תרומות ומעשרות ועי' לעיל בדבריו, ולפי' ניחא קושייה הלל"ח דפריך הש"ס מטעם דחיה האילי דפסח דוחה שבה לכן קשה הזאח סדחי ואף דכזאח שלישיה אין לריך לפרך מטעם דחיה אבל כיון דכזאח שבישיה ודאי בלי טעם דחיה אסור להזוח. משום תיקון גברא וגזרו חכמים על הזאח זו משום תיקון ממילא כל הזאח אסור מטעם דכוי בכלל בגזירה ולכן תקשה הש"ס פשיטא והזאח ע"ע לא דמי שבה ומטעם דחיה דוקא ואפי' כזאח שלישיה לא קשה רק משום דחיה דאלולי טעם דחיה ודאי נאסר מטעם דכוי בכלל הדברים שגזרו חכמים משום שבוה ואך מטעם דחיה הוא תקשה דסדחי ואמר רבס משום מעביר ד' אמות ברשות סרנים ובעמידו דבריכס אפילו במקום כרה כידוע, וכפי שפרשו מרחים דברי הלל"ח שרלוט למר שם כפרק האקס (דף ס"ח) דכזאח שלישיה מוחר בשבת האילי ואין כס תיקון וכבר בקשו עליו כנובי' מסדו"ה ח' אור"ה ס' קפ"ז ושם כנובי' סיך בגאון מר"ש כו' הפקושי' מן מסכת יומא יע"ט אבל לערך ממקומו מוכרע דאינו כן משום דפוי בכלל בגזירה דאין סדח בשבת

ואמנם נראה דהכס איכא סרי מיני הזאח, הזאח שביטי, הסתקנה לגברא לאכול קדשים ולכוס למקדש, וכוזאח זו אפשר לאוסרכ בשבס ויו"ט משום מתקן, אבל הזאח שלישי אין כס שום תיקון דאחרי הזאח שלישי עוד אסור הוא כקדשים ולבגוס למקדש, וא"כ למכ אסרו הזאח שלישי בשבס, וכדלויסא. במס' יומא (דף ח' ע"ב) דכזאח שלישי אסור ושיין כנודע ביסודס מסדו"ה חלו"ה ס' קפ"ז וע"ז סוכס כולך סירין רבס משום שמה יטלכס ויעבירכס ד' אמות בר"ה וכוה מודכ רבא לדרבכ כבשופד ולולג, ואין למר כזכ הטעם משום מתקן דכזאח זו אין שום תיקון, והא דלא מייתי הש"ס טעם דרבא על הזאח שביטי הוא כי בטעם דרבא מספיק על שרי מיני הזאח כיון שהזאח שלישי וזין הזאח שביטי ולא נמלא חילוק יזלחא לדינא כיון טעם רבא וטעם רבכ ולכוי שהקס הגמרא ככא כטעם רבא דפטס רבכ מוכרחה בגמרא לכניא, חכ מספיק על שרי מיני הזאח, אבל במס' ביצה שם שייך טעם רבא לחילוק ים לדינא שם בטעם דרבא כמבואר בשאג"א ס' ל"ו ועוד כדפרשנו לעיל דיהא לרבא לפרש דבר שאסור מלד סדין ולא ממנה גזירה וכל זכ הוא דברים פשוטים וכוזאים לא אפשר לזו מהס אפילו קונו של יוד, ומתהפ אודח רחיה כהר"ה מכזאח דהכס כזאח שלישי כזאח אסור בש"ס דאסור משום שמה יעבירכס ד' אמות בר"ה ולא משום תיקון, ורש"י דפירש במתני' הטעם משום מתקן הוא כדי לתרן קושייה כבקשיט. למכ לא פי' הש"ס טעם מתקן לרבא לפיכך פירש"י דכזאח איכא כזאח שביטי איסור משום מסק ואך הש"ס לא הזכיר טעם זכ כדפרשנו כ"ז כלע"ד פשוט :

ועוד נראה דאפילו אם נאמר דרבא כזאח לא כבירא לי' לדרבס מ"מ מודכ רבא דכזאח שלישי אסור ואפילו אין כזן תיקון ומה שמועלת כזאח שלישי לאחר זמן לא חשיב ליה לרבא תיקון כיון דעשה כשעה הזאח אין כס תיקון ומ"מ אסרו חו"ל אפילו הזאח שלישי דהכס הזאח שבוה הוא ולא חילקו חכמים בין הזאח להזאח כי שם הזאח חד היא, וכמו דאמריין במס' ביצה (דף ג' ע"א) כולכ מרד גזירה הוא ופירש"י דאף היא פרי כנושר יעו"ט וכן כ"ג אף היא קרי הזאח, ועוד רחיה ברורכ מכוניא (דף ט' ע"ב) אמר רבא מי לא מודי שמואל שאס קרז עליה שם דאסורכ לגרים ופירשו המפרשים דכוי בכלל אין מגביסין תרומות ומעשרות ושם כהלם חוץ לארץ מוחר לאכול קודם ספרטה ואין בהפדשקה שום תיקון ועכ"ז אסור ביום טוב להפריש משום דכוי בכלל אין מגביסין תרומות ומעשרות שאסרו חו"ל משום שבוה וכן אפי' אמר כזאח שלישי אף דכזאח אין שום תיקון וע"כ אסורכ מטעם דככל בשם הזאח שבוה הוא ואינו דוחה אה כשבה ולא יו"ט וגם זכ נכר. ומתהכ יכר לעין כל דאין שום רחיה מהזאח :

בשכם אפילו נמין הואש שאינו מחקן לגברא דשם הואה חד היא :

והנה אע"פ דכדברנו בפס' דאין ראייה מהזאש שלישייה לאסור בידון שאלוחינו מ"מ מלד הסכרה נראה דהזאש שלישייה גמי הוא חיקון אע"פ דאינה מחירה לטוב דבר ואסור הוא לאכול קדשים ולכנס למקדש מ"ג י"ג כה חיקוני גברא , דהנה דבר ידוע מי שזוכה ביה או עושה כלי זבנה חלי בית או עשה מחלה מהכלי והבית או הכלי כ"ז שלא וגמרו אינה ראויים לכלים היעלה על הדעה למד דאינו חייב בשבט אם בנה חלי בית הלא מפורש במהניחין סכוכה כל שהוא חייב וכן בשבט כל שהוא מן הכלי ודאי חייב משום מלאכה והף דאינה ראוייה עוד להשתמש בה אבל כיון דעם פעשה מועיל על לאחר זמן כשיגמר הכנין או הכלי לכן חייב אף על מקלחו ולא משום דהוי חיקון על אחר זמן רק כה גופא מיקרי חיקון דהוי אי אפשר לעשות גמר הכנין בלי שיטעם מקודם החלת הכנין , וכן בהזאש שלישייה דהוי אפשר לחקוני גברא בלי שיהיה על האיש החילת כיום שלישי לפערתו ולכסוף כיום שבישי לפערתו וחדא בלא חידך אינו כלום וא"כ הזאש שלישייה גמי הוי חיקון , וא"כ בידון שאלוחינו לפ"י נמי אסור לערוך הזייגער בעוד מ"מ 2734567 בלא כלה סילוכו :

ומצאתי כי כוונתי בסכרה זו לרוב רבן מורינו שהאנה ארי' נחשו' סי' ל"ב וזה לשונו שם בסוף הסכוכה וחלי י"ג למד דאע"פ דבעל בתוך זמנו לא עשה כלום אפ"ס לעין שבה חייב משום מחקן גברא שהרי מחמה שמו אע"פ שמו שלא כדון ולא עשה מלוב אפ"ס כיון דאין לריך לעלו מעתה בזמנו ס"ל חיקון גברא שהרי אם לא היה מולו כי כן לריך עדיין לעלו ושם מקודם כחב ג"כ כדברים האלו וכחב שם דלוחו מקלח שכל בשבט לכשיגמור לאחר שנה גם זה נחשב מן המלוב וחילו לא מל ז"ל המקלח בשבט כי לריך לעלו כחול הלכך גם זה נחשב מהיקוני גברא לעין דה"ל מחקן וזה בספרותינו לגמרי באין שום מהסור :

אבל אף להסכרה כן הוא מ"מ מלאחי בעו"כ ראיות מש"ס ודאשויים גדולי הפוסקים דאינו כן ואין לנו דין מלד הסכרה רק כשי שניסן לנו בקבלה מש"ס ופוסקים והנה לעג"ד מוכח ממנהיחין מפורשה היפך דברי הסג"א ס"ל דאמרינן במהניחין פ' וטל ר' יודא אומר פעלן את המדומע ונמנמא שם אמרו דר' יודוס כרשב"א סבירא ליה דלמר נותן שיעור בלד זה ואוכל בלד אחר ולכן אין בזה שום חיקון אע"פ דמועלת העלאתו שאל' למחר להעלות זה לא מיקרי חיקון משום דבשעת העלאתו אין בזה משום חיקון , וגם מלאחי כרז"ס במשכב ב"ה פ"ק פסק דבעיבה חו"ל מותר הפרשה כיום טוב ושבת משום דהלת חו"ל אוכל ואח"כ מפריש ואין בזה שום חיקון אע"פ דמועיל הפרשתו כיו"ס שלא יספך לפתריש אחר יו"ס מ"מ אין זה חיקון כיון דאין שום חיקון עתה ואע"פ דהרמב"ן שם בספר המלחמות חולק עליו מ"מ כרי הדבר הלוי כחשלי רבדני מתלוקם הרז"ס והרמב"ן , וגם סודום לט' הארבע לפיני דדברי כרז"ס מקומיים ויבואר להלן וכן הוא לעג"ד בידון שאלוחינו במל תוך זמנו בשבט כוחיל ועתה אינו מחוקן ולריך עוד למולו כשיעיש סומן , ואמנם כוחיל דסכרם הסג"א ברורס ומקובלם לעין השכל , ל"ל לחלק בין נידון דהש"א ובין נידון שאלוחינו וכן סוגיות שהבאנו . וסוכן הדברים כן הוא בלדבר שסיקונו אסור מדאורייתא להבי' אפילו אם בעשייתו עושה פחה אינו מסקונו עכ"ל אסור שהרי הדבר הזה אם לא יעשה פחה יס"ס לריך לעשות למחר או לחמ"ל דהוי זהו גופא מיקרי

חיקון ואסור , אבל בדבר שיעקר חיקונו נתי' לאו חיקון משב כוא והסור מדרבנן דמיחוי כמחקן כמו הבכחה חרומות ומשכרות דעיקר חיקונו אסור מדרבנן משום דמיחוי כמחקן ההם כשינן שהחיקון יס"ס יבד חיקה בעשייתו לחיקון שהוא אבל אם בעשייתו אינו מסקן כלום וחועלם יולא מזה על לחמ"ל ואלו ס"ס מחקונו עתה נמי לא הוי רק איסור מדרבנן , זה מן הדין שרי לגמרי אם אינו מחקן עשה בשעת עשייה ומשחה בהזאש שלישיי ברור דמוחר דהוי אפילו הוא שביעי נתי' מיקרי שבות , וא"כ כבזאש שלישיי דהחיקון אינו אלא אחר זמן מותר לגמרי ואך איסורו דנכלל ברין הוא שבות , ושם הזאש חד היא כדפי' בעו"כ :

ויעוד נלש"ד דנידון שאלוחינו אף חיקון קלה לא שייך לקרוא דבאמח ענין עריכה שלא יספק סילוך הזייגער זכו פעולתו עושה שלא יקולקל החיקון שיש בה מכבד ועושה דבר שלא יקולקל . לא מיקרי חיקון , וראיה ברורה לזה ממחמ"י וגמרא מפורשת באסכת שבת פירק סוכה דש"ג אומר אה הזכה בקורבן על הסדן בשעת מלאכה חייב מפני שהוא כמחקן מלאכה ונגזר שם מאי קא עביד כו' אלא אביי ורבא דאצרי דהווייכו שכן מרדכי פסי משכן עושין כן , וסירס"י מכין ג' על העם ואחא על הסדן להחליק הקורבן שלא יבקע העם שהוא דק , והנה מבוזר מפ"י רש"י דמכה בקורבן על הסדן הוא חיקון שלא יקולקל העם וידוע דהלכה בדבן דפליגי על רש"י וכל הפוסקים השמיטו לדרש"ג , וא"כ מבוזר שאין זה כמחקן מלא ונה סר"ה הזאש נכונה מאד בעו"כ לפע"ד וכן הוא במחמ"י שביעיש פירק ד' משנה ו' אילן שגשגה קושרין אותו בשביעיה לא שיעלה אלא שלא יוסף , הרי מפורש דהי' שלא יקולקל מותר אפילו במקום דאסור חיקון ומלאחי בעו"כ מהדו"ח ח' א"ח סימן ל"ב דהיי' לו לזה דבר פשוט דשלא יקולקל מותר ולא סבירא ראייה לזה :

ובסוגיא זו יש להעמיק קלה דהנה ז"ע למה השמיטו הפוסקים לדרשב"א הא קימ"ל הלכה כרשב"ג במשנתינו , ועוד תמוה היא כל מלאכות שבת מנושכן גמריק וכוון דמרדכי פסי משכן עושין כן הוה ליה מלאכה גמורה ואפילו בין אבות מלאכות הוה למחשבינו ומתקשיתי בזה מאד עד שהאיר ה' עיני ומלאחי להרצ' כחוי"ס שהרניש בשני סקוסיות האלו ובסקוסיה הראשונה האריך לבאר דהאשי הפוסקים הר"ף הרמב"ם והרא"ש לא ס"ל האי' כלל דהלכה כרשב"ג ואנכי פלעי' הארבעה במקום אחר בדבר זה , ועוד אי"ס יבואר להלן בסעימים המאוחרים , ועל סקוסיה כיון שהיחה במשכן למח ס"ל לח"ק דשטור , ס'י' כחוי"ס דלא חשיב לח"ק שסחא מלאכה בפ"פ שחייב עליה , ודברי הרב ברוריס , אבל לפי דברי הרב ז"ל לא ידעתי אם לח"ק מותר לגמרי ומלאחי בהוי"ט נראה שאינו חייב אבל לכחלה אסור , ואך לעג"ד נראה דלח"ק שרי לגמרי וכאשר יבואר ומלאחי בידושלמי בשני מקומות כאן במס' שבת בפ' סוכה ובמשכב פסחים פ' אלו דברים קפשיה על דברי רשב"ג , אלו נפל לקלור ולא קלר שמא כלום הוא אמר ר' אדא אחיה (ובפסחים סנידס"א אחר רב) דרשב"ג כר' יודוס דהיי' השובע והמדוקק על הארוג הרי זה חייב מפני שהוא כמישכב בידו וס"י סו' שהוא מיישב בידו :

והנה לפי קושיות בירושלמי , אלו נפל לקלור וכו' נראה דלח"ק דרשב"ג אפילו מקלח מלאכה לא מיקרי ומסכרה דמותר לגמרי כמו מלאכה זו דזה פשוט לעיני' מלאכה שבת דאינו חייב על הבכחה סכין ברזל לקלור וגם מותר

והענין שבה נמי אמרין דמניס חייב משום דמקרב לבישולא ושי' רמב"ם פ"ט מהלכות שבת סלכה ד' ובהמ"פ שם ד"ה וחייב הסנסכ וא"כ כנידון שאלוסיס נמי ח"פ ששכשוין אין חשונה כעריכרו כי עוד לא נפסק הילכו אבל יש חושלת על לבנה אבל נראה משם גופא יש ראייה להחיר, אחד כי בבישול בשבת אס כזר נפסקל כמחלל בן דרוסחי אינו חייב בל"ט, ואך מ"מ איסור יש כאן כמו כל שבת בשבת אבל ל"ה הכס מלינו לעמן בישוני נכרים דקדוהי בישול ולא כלום ושי' פרק אין מעשידין (דף ל"ה) ולא גזרו דילמא יבא לנסיר בישול גמור, וכן נראה בשאלותינו הכס עלם בדבר היקון מנה כעין זו אינה אלא שבת בשלמא ולא מלינו לגזור היבא דלע"פ אין פום היקון כלל ואין ראייה מעבודה מונה דשם כל דבר הו' עבודה, ואך ירא אנוי להחליט סוכר במקום שכמה מאחרומים אסרו וכפרע כי משמעות הש"ע כסימן נ"ב וכסימן של"ה ולהעמיד המשקולת במקשקש אסור משום משמיע קול ח"כ מי ירוס ראש להקל נגד הש"ע, ולכן מי שיראה לסמוך על ראייהי אינו מחיר לו רק להעריך היינער שאין לי סוג המקשקש או שאין לו אלא אחוה המשקל שהוא לסינוך ולא לקישקש אבל אם יש לו כמשקל שהיה לקישקש אסור אף בשוד שלא כלה הילכו ואף דיש עמר דהש"ע מיירי בלופן שכזר נפסק הילוט וכסימן של"ט נראה מסתימה הש"ע דמיירי ביינער דטיקד יסודו הוא לקשקש, אבל עכ"ל אינו מיקל בום רק בלי קישקש ועיין בהיי' אדם שמתיר ע"י נכרי ועיין בסימן שאחר זה וכסימן ח' .

סימן ז

גרסינן במסכת ביצה (דף ט') אמר רבה שחט אשר מערב יו"ט אין מכסין אותו ביום טוב גילגל עיסה מערב יו"ט מפריש ממנו חלה ביו"ט, אכוס דשמואל אמר חפי' גילגל עיסה מערב יום טוב אין מפריש ממנו חלה ביום טוב, לימא פליגא דשמואל דר' אבהו דאמר שמואל חלה חוץ לארץ לכול וכוך ואח"כ מפריש, ושירש"י אכל וכוך כל הפס ומשייר כדי חלה ומפריש בהצרות חלה הפרישה שלא לגורך היא ולא הו' הפריש והמפריש ביו"ט אינו כמתקן דלחמא כשאר הצבה תרומה ומשער דגור כה רבנן מפרי שניחא כמתקן, וא"כ מוכרם דשמואל פליג על אבוס דשמואל מותר להפריש חפילו כעיסה שגילגל מערב יו"ט, ואמר רבא מי לא מודה שמואל שאם קרא עלי' שם שאבורה לריס ולכן אף בחלה חוץ לארץ הו' ככלל אין מגביהין תרומות ומעשרות וע"פ היפס בדברי רש"י, וכחכ סרב אלפס והלכתא כחבוס דשמואל דגריסין כפרק משיטין ולא מצביהין תרומות ומעשרות ביו"ט ואפילו ליתן לכסן בו ביום וספי מילי דפצילי מאתמול אבל פירי דפצילי האידנא עון עיסה לאפריש ממנה חלה מפרישין ויבכין לכסן, והר"ם פסיג עליו ופסק דהלכס כרבה ומתעם דק"ל כשמואל דחלה חוץ לארץ לכול וכוך ואח"כ מפריש ומפריש הר"ם דאזניא דפרק משיטין וזו דוקא בחלה ארץ ישראל שהעיסה מכולה לה אבל חלה חוץ דמותר לאכול בלא הפריש מציילא גם הפרישו מותר דלא מיחי כמתקן וזו חורף דברי הר"ם, וסרינ"ן כספר מלחמות סמוך כספק סרי"ף ופסקה סרינ"ן על הר"ם שני קושיות המורה, ה' דלדברי סרי"ם דבר חלוי בשלי רבנא מחלוקת פגאים במ"ם שבת פרק נוסל שר' יודה אומר מעלין את המדומע בחד ומתאם שיכול ליתן עירוי בלד זה ולאכול בלד אחר אף בלד לספריס מפריש ומכיריו מולקין עליו שאפ"כ אסור לקרא שם ומלאך גמי

מותר לו להחילתו להכניס סכין לקלור ובלבד שלא יקטר וכיון דהירושלמי פריך אלו נעל לקלור ולא קלר הרי ברור דפכאש בקורנס על הסדן לח"ק מותר לגמרי ומתעם זה אפשר דלא יחא להירושלמי לחיך כמו שחירן בש"ס דילן שק מרדדי פסי משקן עשין כן משום דמס לנו שפיה במשקן כיון שאין זה נגדר מלאכה כלל וכי אפשר לחייב מתמה שבת כהגבה כלי המוכנה למלאכה ח"פ שהיחס במשקן ודאי זכו לא מסתבר ולא חייב ואף איסור אין בו ומשי' הירושלמי דרשב"ג כר' יודה דס"ל שובט ומדקדק על האריג הו' מלאכה, אף דלכאורס אין זו אלא סכנה למלאכה ומ"מ ר' יודה מחייב משום דח"ל ליישב כשחי אס לא שמיישו חחילה בכרכור של עץ שראשו חד ולכדי חייב עליו כשל מלאכה גמורה וכן הוא במכה בקורנס על הסדן כיון דלא אפשר שלא יבקע הסס אם לא שיהליק מפיקרס הסקורנס ולכדי חייב מלאכה כמו שובט ומדקדק : **והנה** פירון הירושלמי דרשב"ג כר' יודה להאורס חמוס דברי גלמח אמרין בש"ס פרק כלל גדול (דף ע"ס) ר' יודה מוסיף את שובט ומדקדק אמרו לו שובט הרי הוא בכלל מיסך מדקדק הרי הוא בכלל אורג וא"כ דשובט ומדקדק גם רבגן מודו דחייב ע"ז משום מלאכה גמורה ובמכה בקורנס על הסדן מחיריס לגמרי וכדוסוכחו לפיל ח"כ רחוקיס זה מזה הרבה ואין משום אחס הירושלמי דרשב"ג לדר' יודה שאמר מכה בקורנס על הסדן חייב, ונראה דח"פ דאמר הירושלמי דרשב"ג כר' יודה אין כוונה הירושלמי דשייס לגמרי דזו לא מסתבר בשום אופן, ואך סווגחס כי היבא דר' יודה מחייב שובט ומדקדק ח"פ דשעס שטייטר שחי עוד לא יכר המלאכה ואילו לא יארוג אח"כ לא יחייב על זה שטייטר שחי או האורג וכן בספרים רשב"ג לחייב מכה בקורנס על הסדן משום דזו סכנה למלאכה וח"פ דרשב"ג כר' יודה זה מודה הירושלמי דר' יודה אינו מודה לדרשב"ג, ורק הסביר הירושלמי טעמא דרשב"ג כמו דמליט שובט ומדקדק דחייב ר' יודה כן מחייב רשב"ג במכה בקורנס דמאי' אבל לא שפירס לגמרי המלאכה ונקמו לדר' יודה ח"פ דרבנן נמי שודו בשובט או מדקדק משום דנברייסא אמר ר' יודה מוסף לשובט ומדקדק וכיון דבש"ס דילן לא חיללו להירון הירושלמי מוכח דלג מסתברא להו אף על רשב"ג לומר דחייב זאח למלאכה גמורה רק טעמא דרשב"ג שקן סיב במשקן וחייב ח"פ שלא חשוב מלאכה וח"ק דפליג על רשב"ג סבר כקושייס הירושלמי דכל מידי שאין זו מלאכה רק סכנה למלאכה ח"פ דהיה במשקן פפור ומפר להחלס, ומעשה מסאך דקושייס הירושלמי אלו נפל לקלור וזו קושייס כחיי"ם שפנאט לפיל וחירון כחיי"ם גם זה מפורש בש"ס דילן מדלח חילט כחירון הירושלמי : **ומעתה** מוכח ככל מלאכות שכם אם עשה סוכר שלא יקולקל אין זו מלאכה ופפור ומפר וכן לענ"ד כשאלוסינו אין זו מלאכה שהרי עוד לא נפסק הילוט ועושה פשוטו לגמרי ויש לו שסום סוכה ליןך כהילכו בלי שום היקון ח"כ אין פריכה חלה גורם שלא יקולקל וגורם שלא יקלקל ודאי מותר, כן נראה סלד הסכרס ומסרליות שחארכמ מש"ס ופסקיס דח"ל לחייט : **ויש** להסיר לפי דברינו מסוגיא דשבוטעו י"ו וביוצא י"ג דז שמתקן בליגורח חייב מיחס ולוקטס הנמרח דבלח איכו כוס מיטכל בתרחי שפי וע"י הישך סוד מיטכל בשטה חדל וקמ"ל דכל קרובי עבודה הו' עבודה הרי ראינו אף עמין כהועלם היקף עכ"ל הו' עבודה וחייבין ע"י פיהס

1234567

תמי ביו"ט חבל שחרי חרומות ומעשרות אסור להפריש כיום
 כונ ומעשה שפיר מחורן קופית הרמב"ן שהקשה לדבריו
 מותר להפריש חרומות ומעשרות כיום טוב, וגם הקושיא
 השניה שהקשה לדבריו סדבר תלוי במחלוקת החנאים ר'
 יבודה וחזיריו ג"כ לא קשה ולא מידי דשם מיירי בשדות
 ולא בשבים ובחרומות ע"ס כו"ט מודו דמותר להפריש
 בעיסת חו"ל אפי' גילגל מסרב יו"ט, וכו"ז פשוט עד שאני
 חמה על פלמי דברי רבינו הרמב"ן בעלמא קא מפרש להא
 דרבה דאמר ומורה שמואל שאם קרה עליו שם שאסורה
 להריס קא מפרש הרמב"ן בעלמא משום דסוי בכלל אין מנביסין
 וא"כ רבה דלא סבר לשברא ו דסוי בכלל אין מנביסין מותר
 להפריש והר"ס דמסתגר לו לדבריה א"כ מאי שייכא פוגתא
 דר' יבודה וחזיריו לדבריה וכו"ט :

ואחריו דדבריו לפסק הר"ס א"כ לענין השאלה דשאלתא
 קדמיכון אשר הארבו לעיל בס"ו ו' נראה דמותר
 דאין ו' חיקון וכמו בעיסת חו"ל ובשיפת הר"ס קצו הר"ס
 ובראב"ד וא"כ הסיק עליהם לא השסיד :

סימן ח

גרסינן במסכת שבת כפ' הנונה והאספה מסרח משום
 מאי חייב רב אמר מכוס בונה ושמואל אמר
 משום מכה בפנים, העושה נקב בלול של תרנגולים רב
 אמר משום בונה ושמואל אמר משום מכה בפנים ש"ל
 שופחא בקפוינא דמרח רב אמר משום בונה ושמואל אמר
 משום מכה בפנים, ודברי הנמרח לריבין ביאור באחי
 פליגי רב ושמואל ומאי עממיכו, סלח ידוע דנמרח מלאכה
 חייב משום מכה בפנים דכן מפורש במתני' פ' כלל גדול
 וא"כ במאי עסקין אס ו' סעילס שמושה במספח ובששיים
 נקב בלול של התרנגולים היא גמר מלאכה קשה מאי עממא
 דרב ואי דאין זה גמר מלאכה א"כ מאי עממא דשמואל
 וסדבר לריך טעם :

ובפסקי הרמב"ם אינה מוכה גדולה שהרעישו עליו
 מפרשי הרמב"ם דכפ' ו' מהלכות שבת כלכה
 י"ג פסק המכנים יד הקורנס בסוף העץ שלו כרי זה חולדות
 בונה וכן כל כיוצא בו וזה כרב דמחייב משום בונה ובכל'
 פ"ו שם כחב העושה נקב כל שהוא בין בעץ בין במחכס
 כרי זה חולדות מכה בפנים ומיזו חסו בשמואל וכו"ט
 י"ח העסחה פסק נמי בשמואל ומתעורר בזה הרמ"ך כהסגותיו
 והסבף משנה סביא לדברי הרמ"ך וגשאר בקושיא, ויעוד
 הקשה הכסף משנה דהרמב"ם סותר דברי עלמו דכפ' כ"ג
 כחב העושה נקב ריבז בלול של תרנגולים חייב משום מכה
 בפנים והכא כפ' ו' פסק הרמב"ם דעושה נקב בלול של
 תרנגולים חייב משום בונה וסותר דברי עלמו ועי' להם משנה
 שם כפ' ו' דחק מאד כפ' דברי הרמב"ם :

וראיתי להמנ"א כפי' ש"ד סעיף ג' שהביא קושיית
 כסף משנה ומתוך כמנ"א דחילוק ים בלול
 שאינם מחוברה לקרקע וליה כס כתיב חייב משום מכה בפנים
 ובלייל המחברה בקרקע חייב משום בונה, ודבריו מפלאים
 ממני בעני ברעז הלח בסוף לו שם הלכה י"ח פסק
 הרמב"ם במס' שחן בשבט כדי להרחיב פי המכה כדי זה
 חייב משום מכה בפנים, והנה ידוע פסק הרמב"ם דאדם
 סוקס לקרקע והסריך בזה כפ"ך כח"מ ס"ו ל"ה וכן דשם
 רוב מהאחרונים, וש"ך בו בונה כמנ"א בש"ס כאובות
 (דף ס' ע"ב) או דילמא לפתח מתוין ופי' רש"י שם וכרי
 הוא כתיבן ואסיר בשבט, וכן בשבט פסק האורג וכמחובות

נמי הרברים ועד כאן לא אמר ר' יבודה החס חלה משום
 שאינו קורה שם דמשיקרא חרומה והספח חרומה חבל חלה
 שודם דמשיקרא חוג והספח חלה, ועוד הקשה הרמב"ן
 לדברי הר"ס א"כ חרומות ומעשרות של חו"ל מנביסין ביו"ט
 וע"ש עוד שהריך :

והנה להכריע בין הגנח העולם מי יוכל ובפרט איש כמזוי
 שני בדעת ואך ערני ה' להרן קופית הרמב"ן
 מעל הר"ס והא דהרמב"ן מפרש בכוונה הר"ס דפסק
 ברבס משום דאין פוס סיקון בהפרישה, ולי נראה דזה
 שכתב הר"ס דלא פיתוי כמתקן וכו' סוף לעיקר השעם
 ושיקך טעמו דהר"ס הוא דהא לא פוס בכלל גזרת חו"ל
 אין מנביסין חרומות ומעשרות כדפי' רש"י שלא גזרו על
 חרומות ע"ס כפרי מותר לגלגל ביו"ט ולאסוח כדי לאכול
 פה חמה ביו"ט מש"ה אף על ע"ס שנלגלה מערב יו"ט
 נמי לא גזרו, ואע"פ דאמרינן דחרומות ע"ס לא היה
 בכלל הגזירה מ"מ כתיב עוד לאריך טעם דאין בזה משום
 מתקן דברי ראינו לקמן בפרק משילין פ"ך כפ"ס על מחני'
 דאין מנביסין פשיטא א"כ ששום לה"ס דבלח גזרת חכמים
 אסור להגביה משום גזתק, ולהכי אף דליבס לא היה
 חרומה ע"ס בכלל הגזרה דאין מנביסין חרומות ומעשרות
 ביו"ט מכל מקום היה לו לאסור משום מתקן ומחאי טעמא
 הסביר לנו הר"ס דאין כהן סיקון דברי קיי"ל כשמואל
 דחלה חו"ל אכול וכולך ואח"כ מפריש וגם כהאי טעמא
 לחוד לא כפי' לן להסיר להפריש חלה ביו"ט מע"ס שנילגס
 בערב יו"ט, דכן אמר דאין כהן סיקון מ"מ אסור להפריש
 משום דהא בכלל הגזירה דאין מנביסין חרומות ומעשרות
 וכדמכרי רבא ככא דשמואל מודה לאסוח דאין מפריש דבין
 דקרא עליה שם אסורה להריס וכו' בכלל הגזירה דאין מנביסין
 להכי כתיב למימר אידך טעמא דמותר להפריש חלה מע"ס
 מפני דחרומות ע"ס הפקיעו חו"ל מכלל הגזירה, כלל
 הדברים משני הפעמים יחד בשחק פסק הר"ס דמותר
 להפריש חלה מע"ס שנילגס אשילו בערב יום טוב אחרי
 דחרומות ע"ס לא היה בכלל הגזירה וכמסורה כרס"י במקומו
 וגם דאין כהן משום מתקן, א"כ מחיז פ"ס אפשר לאסור
 הפרישה חלה, וזכו מדוקדק בלשון הר"ס שכתב ואחרכה
 איפכא מפאברה, דהא דאמריק פרק משילין חבל פירי
 דסביילי האידנא כגון ע"ס להפריש ממנה חלה דיקדק לכתוב
 רק בע"ס וכחך חלה ח"י שהע"ס עבולה לס בוונוה דאף
 דלא היה בכלל הגזירה מ"מ אסור להפריש ממנה חלה
 משום דמתקן הע"ס, חבל חלה חו"ל אין כהן סיקון והזכיר
 טעם דחיקון משום דזכו החילוק בין ע"ס חו"ל לארץ
 לשיטה ארץ ישראל, חבל משום אין מנביסין ליה לן אפי'
 כפיסה ארץ ישראל משום דחרומות ע"ס הפקיעו חו"ל
 מכלל הגזירה :

ומעתה גלוי לטין כל דמחורן היכ קופית הרמב"ן מעל
 הר"ס דמה שהקשה לדברי הר"ס מותר
 להפריש חרומות ומעשרות מפירות חוץ לארץ אינו ק דהר"ס
 לא חידם דבר רק שפסק ברבס ורבה בעלמא לא אמר דיש
 רק בחרומות ע"ס משום דלא היה בכלל הגזירה דאין
 מנביסין ותדע דהא רבה שהוא אמורה האך יפלוג על המשנה
 דאין מנביסין חרומות ומעשרות חלה רבה אשמוטיין דחרומות
 ע"ס לא היה בכלל הגזירה, וי"ל דהר"ס הא"ח דיש
 דכל' כרבה פהאי פוגיא דפרק משילין דאמרו שם חבל
 פירי דסביילי האידנא כגון ע"ס ולמה נקטו ע"ס חו"ל
 לה"ס לומר חבל פירי דסביילי האידנא לומר דזכו דחוקא
 כפיסה שלא גזרו על חרומות ע"ס ככדי שיהל לאכול פת

ובירושלמי כולכו סברי דרשב"ל מחייב משום בונה, וכן שפירשנו מחלוקת דרב ושמואל שהעסקנו לעיל ודברי הרמב"ם הג"ל שלא יהיו סוחרים זה אח זה ויאל לא דשמי מיני מכה בפטיש אחת יחא דברי ריש לקיש דהנה בש"ס דילן מירי מנפח בכלי זכוכית שנעשה ההחלה בכלי וגמר הכלי בפעם אחת וזו חיונו משום מכה בפטיש וכשמואל דפ' בבוה, והירושלמי מירי במנפח בכלי זכוכית ועוד לא נשגם בפני ויש עוד לנפות בה ולהגדיל החך אז חיונו מכוס בונה, ועפ"ו אפשר לפרש לשון הירושלמי יש דברים קרובים ורחוקים מה זה קרוב ורחוק. ולפי דברינו יחא דקרובים לשון הכלל לפעמים דמחייבין ליה משום מכה בפטיש ולפעמים מחייבין ליה משום בונה, ולכאורה רחוק מן הכלל ואך מי שיש לו מוח נקלקדו ומשיין בדברי חכמים יבין הדבר לאכזרו מה שלפעמים חיונו מפעם מכה בפטיש ולפעמים חיונו משום בונה, וה' הטוב יחיר עינינו במאור חורקו וטכודו :

סימן ט

עוררני דרב הגדול הגביר וכו' ר' העשיל ספא .

דעייז בדברי הרמ"א בש"ע או"ח סימן שכ"ה סעיף ג' בכ"ה מיכו מי שחושש בשינוי ומלפטר עליו לכאילו אומר לעכ"ם להוליו, ומכה מדבריו דישראל אסור להוליו וקשה הא זהו מלאכה שאינה לריכה לגופא, ומותר לכחלה ע"י ישראל וכמפורש בש"ס בכמה מקומות ובדמ"ט פרק י' מהלכות שבת לענין מפים מורסא וכן נמי אין צריך לגוף המלאכה ומלפטר ובאופן זה ודאי שרי. וכן כשיבטחי לו מאי דפשימא ליה למד המלאכה שאינה לריכא לגופא במקום לערא מותר לכ"ע לירי מוסקא לי טובא, דהנה שיטת הרמב"ם בפ"א מהלכות שבת דמלאכה שאינה לריכא לגופא חייב חפזת ומפיה שרסא דפסור כבר פי' הרב המגיד משנה בפ' י' מהלכות שבת הלכה ז' דמעה הרמב"ם דפטור הוא משום דאין זו גמר מלאכה, ובש"ע או"ח סימן של"ד סעיף כ"ז מביא שחי דיעות במלאכה שאינה לריכא לגופא, וא"כ דלא החליטו שר"ע הדין במלאכה שאינה לריכא לגופא ולכן פסק הרמ"א לחומרא לענין מי שחושש בשינוי ומלפטר דאומר לעכ"ם להוליו, והא דסתם הרמ"א נשיין שכ"ח סעיף כ"ח לענין מפים שחין דכחוב בש"ע דאם הפיסה כדי להוליו ממנה ליחה פטור ומותר, וגם המהר"ר כחב הדין בלי שום חולק שם יחא משום דהתם גם להרמב"ם פטור ומותר ומחלוקה דשם אינו אלא לענין הטעם, דלהפור וסייעמו פטור ומותר מפיה שחין להוליו ממנה ליחה משום מלאכה שאינה לריכא לגופא במקום לער לא גזרו, ולהרמב"ם הטעם דמותר במפיה שחין כג"ל הוא משום דאין זו גמר מלאכה, וכמפורש שם הרמ"א בשם הרב המגיד ולפ"ו יחא מאד פסק הרמ"א דאומר לעכ"ם להוליו אכל לא ע"י ישראל ולהרמב"ם אסור אפילו לומר לנכרי ואך זה שהקילו בדמקום לערא סמט על ספור וסייעמו דמלאכה שאינה לריכא לגופא מותר מלד הדין ואך רבנן גזרו ובמקום לערא לא גזרו :

אבל באגוה ראיתי כי דברי הרמ"א נכונים אף לפי פסק ספור דמלאכה שאינה לריכא לגופא מותר מלד הדין ובמקום לערא לא גזרו ומותר לכחלה מ"מ סולחא שן אסור ע"י ישראל והיא דראיתי ברשב"א בחידושו בפ' המלניע ובחידושי הר"ן על מסכת שבת פרק קמא לענין לא יאל כוז ככיסו וז"ל הרשב"א בפ' המלניע (דף ע"ד ר"ס

דף ו' ע"ב) המפיה מורסא נשבה אם לפעוה לה פס חייב פירש"י בכל בני מקומות חייב שהוא מחקן פתח וחייב משום בונה דאשכחן בנין כנעלי חיים דכתיב ויבן אם הלל ע"ש ברש"י וא"כ מפורש דאפילו כמחומר סבירה ליה להרמב"ם דחייב משום מכה בפטיש ולא משום בונה, דהרי מפיה שחין הוא בנין דמחומר וחיונו משום מכה בפטיש א"כ מוכח דלא כהרמ"א ועוד ראיה דלא כדבריו דהרי במסקנא כלי פסק הרמב"ם דחייב משום מכה בפטיש אף דפסק במורה של חוליות דחייב משום בונה ולא חייב הרמב"ם בין הלשם למחומר ול"ע דברי הרמ"א :

ואשר אחזיב ארי נישוב דברי הרמב"ם ג"ל דשני מיני מכה בפטיש יחא במלאכה שבת, אחד באופן שפשה מקודם כל המלאכה כמו בנה ביה או עשה גלי דכל פסקו כבינו או כעשייה הכלי כל זמן שלא נגמר אינו חייב משום מכה בפטיש ובמכות אחרון אז חייב משום מכה בפטיש ועוד יש מלאכה מכה בפטיש שאין לפניה מלאכה אחרת ויכי דמי כגון שפשה לול של הרנגולים דכפעולה אחת נעשה ההחלה והגמר מלאכה ובכגון דא היא מחלוקה דב ושמואל דרב סבר מחייבין ליה משום בונה דהואיל וההחלה וגמר מלאכה נעשו בפעולה אחת חולין בהר החלה ובשמואל סבר דחייב משום מכה בפטיש דשיקר היא גמר המלאכה והכל הוא הולך אחר החיים, והרמב"ם גראה לו לפסוק כפולגחא דרב ושמואל בשמואל משום דרכה ור' זעירא אמרו בפ' כלל גדול דכל מידי דאית ביה גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש, ומשמעות דבריהם דכל מידי דאית ביה גמר מלאכה, אפי' אם הגמר מלאכה וההחלה המלאכה בלו כאחד מ"מ חיונו הוא דוקא משום גמר מלאכה וזה כשמואל וכל זה דמחייבין אותו משום מכה בפטיש הוא דוקא אם אחרי פעולתו זאת שנעשה ההחלה והגמר אין אחריה עוד מה לחקן אכל אם עשה מלאכה כמו שפשה לול של הרנגולים ויש אחרי מלאכתו עוד לחקן כגון שפשה נקב בגלג של הרנגולים שיש בו כדי להוליו את הכלל ולהכניס אורה צריך להגדיל את הקקב, בזה ודאי דחיונו משום בונה ולא משום מכה בפטיש, ומעשה מיושבים היטב פסקי הרמב"ם דבפרק כ"ג כחב וזה לשונו הטעם נקב שכלול הסרנגולין שהוא עשוי להכניס האורה ולהוליו את ההכל הרי זה חייב משום מכה בפטיש, ומפורש מלשונו שהב שפפס אחת נעשה כל המלאכה ונעשה הקקב בפעם אחת לגבי הדברים להכניס האורה ולהוליו את ההכל וזהו כשמואל דמחייב משום מכה בפטיש, אבל בפרק י' הלכה י"ד שם כחוב הטעם נקב כל שהוא בגלג של הרנגולים כדי שיכנס לכן האורה מצמעות לשונו שהב שלא נעשה עוד הגמר מלאכה ולריך עוד להגדיל הקקב שיכניס ראוי להוסיף האורה ושו"א לא הסבל ולכן פסק שם הרמב"ם דחייב משום בונה ¹²³⁴⁵⁶⁷ חת

שפוט ומוכח מלשון הרמב"ם שכן הוא : **ועפ"י** הדברים האלה שהיה נפשו שיהיו דברי ריש לקיש שאמר בפרק כלל גדול המנפח בכלי זכוכית חייב משום מכה בפטיש שוב לדברי הירושלמי שמביא בשם ריש לקיש דחייב משום בונה, וזה לשון הירושלמי סוף הלכה כ' ד"ה וכסוהר, ר' חמא בר עוקבא בשם ריש לקיש הגודל כלי לזרכ חייב משום בונה, רב הילא בשם ר"ש בן לקיש הטפה בכלי זכוכית חייב משום בונה רבנן דקיסרון בשם רבי שמעון בן לקיש יש דברים קרובים ורחוקים הגודל כלי לזרכ והטפה בכלי זכוכית והטפה כלי נדפוס כולסון משום בונה, וא"כ מחלק ש"ס שלנו עם הירושלמי דש"ס שלנו שפיעה לכו ור' שמעון בן לקיש מחייב משום מכה בפטיש

מקלם מלאכה ועיין מה שהארכתי בדיון מקלם מלאכה בס' ז' ובסימן ו' :

וְנִרְאָה לִי הסגר דברי הרמב"ם כן הם , דהנה רש"י כפ' האורג (דף ק"ז) פי' שני פעמים על משום מורסא חס לעשות לה פס חייב , אחד משום בונה דמתקן פתח או משום מתקן כלי וכן הוא לשון רש"י מה לי מתקן מכה מה לי מתקן כלי , ח"כ רש"י בעלמו לא החליט הדבר דהחיוב הוא משום בונה , דבאמת אפשר לומר דבעלי חיים לא שייך בונה , וגרסא לי דכן הוא דעם הרמב"ם דבעלי חיים לא שייך בונה ולכן הפליא הרמב"ם דחיובו של מפס מורסא לעשות פס הוא משום מכה בפטיש , וכונתו דברי הרמב"ם הוא דמתקן המכה וסוי כמו תיקון מלא , אבל אם מפס המורסא להוליה ממנה ליחה חין ו תיקון ולא הוי תיקון כלל ולכן פטור ומוסר לכתחלה דברי מלאכה חין כאלן דכנין בבע"ח ליחה ותיקון ג"כ ליחה ומש"ס מותר לכתחילה , ומעשה מוציאים סיפס דברי הרמב"ם שכתב ולהוליה ממנו ליחה פטור ומותר דברי חיסורו חינו חלל משום תיקון וכהו דחינו מתקן כלל להכי מוסר ואפשר שזהו כוונת הרב המגיד שכתב ובשואל להוליה ממנו ליחה חינו גמר מלאכה ואי אפשר לבא בה חיוב מכה בפטיש **סוגיותיו** דאין זה תיקון עכשוו וגם אינו מושיל פתיחה ^{המכה על לאחר זמן להכי מותר לנמרי :}

וְיִזְבֹּחַ דברים הללו מיושבת היסוד הסוגיות דכחובות איכשיא לכו אם מוכר לבעול בשבת ומיבעיה חס דס מפקיד פקיד או חברי מחבר ופי' רש"י שם מפקיד פקיד כמו פקדון כנס ושומר ואינו נכלע בדופי הרחם לכויה יליחתו ע"י חבורה אלא שהפחה נעול בפניו ופוחתין לו ויולא ואמרין שם עוד ואת"ל דס מפקיד פקיד לרס הוא לריך שרי או דילמא לפתח הוא לריך ואסור , ומפס רש"י או דילמא לפתח מחבין וברי הוא כבנין ואסור , והנה לדברי הרמב"ם דמפרש בנפיש מורסא דחייב חס לעשות לה פס משום מכה בפטיש ואינו חייב משום בונה ע"כ לדבריו כהאי סוגיא דמסחפק ס"ס או דילמא לפתח הוא לריך ואסור נמי יפרש דהאיסור חס מחבין לפתח הוא משום מכה בפטיש וכמתקן מנה הוא חפיל חס חין בנין בכלים ובחמתו בבע"ח ליחה משום בנין אבל מתקן מנה ודאי ליחה ללא גרע מהזאח ופבילה על האדם דאסור משום תיקון גברא וכן אסור לעשות פתח בעלי חיים משום דמתקן מנה וחייב משום מכה בפטיש , אבל חס חין כוונתו לפתח פתח ורק להוליה חסם והדס הוא פקוד ועקור ואינו נכלע ברחם ח"כ חין שום חיסור בעולם דתיקוני גברא ליכא אשפי' דכפסה נעשה ממילא דהי דבר שאין מסבין ועוד שאינו לריך לפתח כלל והעיקר כונתו חינו חלל להוליה חס דסם ובנין בבע"ח נמי ליכא ומכה בפטיש חין כאלן דכל עיקר חיובא משום מכה בפטיש כשרולס לתקן דבר מה אבל כאלן דכל כוונתו הוא להוליה חס דסם ח"כ חין כאלן מכה בפטיש דברי חינו מתקן לגברא כלל , ולכן מוסר לבעול בשבת , ועפ"י מיושב היסוד קושיית רש"י ותוס' שהקשו לרס הוא לריך וברי חס פסיק רישיה הוא לענין הפתח וחידלו דמשום שיכול להוליה חסם בלא עשיית הפתח וכפי שהסברנו בסוגיא לדעת הרמב"ם לא קשה קושייתם כלל דמאי שייך לומר דהוא פסיק רישיה לגיין הפתח דברי כל עיקר עשייה פתח הוא משום תיקוני גברא וסוי מכה בפטיש , אבל מי שאינו לריך לספחה ח"כ חין עשייה פתח חללו שום תיקון ומאי איכפת ליה בעשיית הפתח , ובשלמא לרש"י וסוס' דעשיית פתח בחדס חייב משום בונה וח"כ חס בנה בנין בשבת חפילו חס לא

ד"ה פוסק היה ר' שמעון חף בעוליה חס המה לקוברו פירוש משום דרף ו מלאכה שאינה לריכא לגופא לפי שאין לו הנאה לא בהולחתו ולא נקבוחתו , אבל ההנאה היה מניעת הטימאח שהיא מונטו ממנו כהולחתו וכן לידה נחם שלא ינשכט נקראח מלאכה שאינה לריכא לגופא שאינו חלל מניעת חין ואין לו הנאה בנופס של מלאכה , וכן כינוי ססילים ונחלים מלאכה שאינה לריכא לגופא שאין לו הנאה בנופס של כינוי חלל ככינוי של פחילה שלריך לכבסבס וגחלים לעשות פסם פחמים שהוא לריך להדליק ולכבותה והכינוי בעלמו הוא התיקון עמם , וא"כ ח"כ חופר יריעה שנפל לה דרנא לא יהא חייב שאינו לריך לגופא כל הפירס שברעטו לא כפל בה דרנא ולא היה לריכא לחותו מלאכה ו"ל דמ"ע כיון שנפל שם דרנא לריך הוא לחותה הפירס והנהגה הוא ממנה כחולט מן המחביר דברגונו לא היה מחובר ואינו לריך שיהא מחובר כדי שיחלט ממנה ואשפי"כ מאחר שהוא מחובר לריך הוא לחולט והנכה הוא מאוחסה תליטה ממש , ומלאכה הריכבה ממש הוא והמוליה ריה רע כל שהוא שפירטו כס' ח"ר עקיבא שהוא חייב חף ר' שעשון מודה בה ובשואליו לזרך רשאה לגמר בריח רע והרבה עושין כן וכן פירשה הר"ה ז"ל עכ"ל וכן הוא בחידושי הר"י בקרס :

הכתבאר מתוך דבריהם דחיוס מלאכה נקראח חינו ^{למזכר החכמה} לריכא לגופא היכא דחינו נהנה מהמלאכה כלל , אבל חס יש לו הנאה מהמלאכה ונשו נכה ממנה הע"פ שאילו לא הניע עליו שייערך לעשות היה יותר נכה אבל עכשוו סגניע עליו שמכריחו לעשות המלאכה נקראח מלאכה הריכבה לגופא וכן הוא כהולחתו שן שמלעטר ממנו חס לא יוליה ועכשוו בעוליה נכה ממנו הוא מלאכה הריכבה בנופס ותייב חסמה , ודומה היא ממש ליריעה שנפל בה דרנא והופרה ולמוליה ריה רע ולכן פסק הרמ"א דמוליה ע"י נכרי חגל ע"י ישראל חייב הוא כדיון כל מלאכה שבת , ולכחורה יש לחמוס כיון דהוכחטו דהולחתו שן אסור מן החורה דהוי מלאכה הריכבה לגופא ח"כ חפי' על ידי נכרי אסור דמלאכה דאורייתא הכל מודין דאסור לומר לנכרי לעשות , אבל זה חינו קושיא דנהג בחולה פסק הרמ"א לקמן סעיף י"א דחפילו חולה שאין בו סכנה מותר לעשות לרכי חולה ע"י נכרי וכל שכן בשניים דחס יש לו כאב גדול דומה כמכה של חלל להכי בחושש נשנו החירו לו על ידי נכרי ולא גרע מחולה שאין בו סכנה וכן נראה מדברי הגר"א ז"ל , ובדברי הרמב"ם דמפס שחין אבר העיר הרב כמ"מ לדברי הרמב"ם שסגר מלאכה שאינה לריכא לגופא חייב היה לו להרמב"ם לחייבו חף חס הפיסה להוליה ממנה ליחה דברי כל פטורא דהסיסם להוליה ליחה ממנה היא משום מלאכה שאינה לריכבה לגופא ולהרמב"ם היה ליה לחייב דכל מלאכה שאינה לריכבה לגופא חייב , וחידון על קושיא ו סירך הרב המגיד משנה דהרמב"ם מפרש כלישנא קמא כגמרא מאן סנה אמר רב יהודה ר"ש היא דס"ל מלאכה שאינה לריכבה לגופא פטור וכו' נאמר על משנתו דהכר שלא לזרך אבל חין חף לר' יהודה אחיא , ומשום הכי מפרש הרמב"ם דחיובא דמפס מורסא הוא מטעם עכס בפטיש ולא כדברי רש"י דמשום בונה וכשהיא להוליה ממנה ליחה חינו גמר מלאכה וא"כ לבא בה חיוב מכה בפטיש שהוא גמר מלאכה בשום פנים כ"ז הוא דגרי הרב המגיד : **אבר** לפ"י עוד דברי הרמב"ם סתומים ומשפלים דברי דבר שאין ו גמר מלאכה פי שרי לכתחלה וברי מקלם מלאכה נמי אסור ואמנם נאמר דלהוליה ממנה ליחה חף מקלם מלאכה לא הוי אבל עממא בעיח למח חין ו חפי' לא

הניין ומאחזין את האור במדורה בית האוקד ונבנולים כדי שיציה האור ברובא אמר ר' יוסה בשבט כתיב לא העבד כל מלאכה ועשיה כיה מאליה ביום ככה הכורה אמרה אין שרפין קדשים ביו"ט ואין לרין לומר בשבת, מה חמים לומר כן לא תחזירו ממנו עד נוקד והנותר ממנו עד נוקד באש השרפו אחר שני בקרים אחר נוקד של חמשה עשר ולאחר נוקדו של ששה עשר ובחזיו והנותר מנכר הזנה ליום כשלישי באש ישרף, ופי' בירושלמי מוכרח לפרש דחילוק בין קדשים השרפין למלאכה שבה דמלאכה שבה הקפידה הכורה על עשייה המלאכה ובמלאכה הדין שזיון שפועלת האדם נגמר בערב שבה ובמלאכה הנעשית בשבת נעשית מאליה אין שום איסור בדבר, וכמו שפי' הגמון יוסף בפ' סמינה לעין אשו משום הליו איך מדליק את כנר בע"ש והיא דולקת וכולכת בשבת כל חליו דמדליק הוא, ופי' הגמון יוסף דכן אמר דאשו משום חליו, אבל מחילתה כדדלקה דומה כאלו עשה כל הכיוק וכן בשבת חיקף כשהדליק את כנר דומה כאלו נשרפה מכחו כל כנר, אבל מה שדולקתה וכולכת כל השבת וזו דבר שנעשית מאליו ולא ע"י מעשה האדם והמלאכה נעשית על ידי האדם כנר נגמרה הכל מערב שנה, וחוה סברה בירושלמי שאמר ר' יוסה בשבת כתיב לא העבד מלאכה ועשית היא מאליה אבל בקדשים פסולין הקפידה התורה שלא יתעו ביו"ט ואסרוה הכורה שלא יהיה האיש גורם להבערתה שיחזערו ביו"ט, ומכאן ראינו למה שכתבנו בסיומן ו' יעו"ט דגורס במלאכה שבה מותר יעו"ט שהארכנו, שוב אמר בירושלמי שם מהו להציה האור במדורה חסין, פי' שיליה האור מערב יו"ט וחסה דולקת ביום טוב ואמר עלה בירושלמי מאן דיליק לה מותר אסור ומאן דלא יליק לה מותר מותר הקפידה התורה שלא יתעו ביום טוב ואפילו באופן שמתחמה מלאכה שבת ויו"ט אין שום איסור בדבר ז"מ אסרוה תורה שהקדשים לא יופסדו ולא יתעו מן העולם בשבת ויו"ט, ולזה אמרה התורה והנותר ממנו עד נוקד באש השרפו לאחר נוקד של ששה עשר, וכיון שכן הוא ודאי נראה שאפילו להאביל הקדשים פסולין לכלב או להטיל לים נמי אסור ביום טוב, דלא אסרוה תורה לכלותם ביו"ט מחמת מלאכה ורק גורס הכורה שלא לכלותם בשבת ויום טוב, ולכן איך שיהיה סלילין אש ע"י כלב או אופן אחר הכל אסור בשבת ויו"ט, ולכן מהוקים ולוליה דברי רש"י בביבא שם דמא שנתמאח אסור לסחו לכלבו ביר' משום דלא מבערין קדשים ביו"ט, דהאמת כן הוא שאמר ר' יוסה בירושלמי דכליון קדשים שמתאם אסור ביום טוב איך שיהיה ולא מחמת השם מלאכה אלא כן גורס בסורה שלא יעשה כליון קדשים בשבת ובי"ט אבל בחמת אש גאמר דאין לרין שריפה וא"כ לא ילפין מותר וכיון שלא ילפין מותר א"כ איסורו להבעיר ביו"ט הוא משום מלאכה ובמקום דאיסורו מחמת מלאכה א"כ דוקא שריפה אסור אבל להאביל לכלבו שרי :

לא כיון לבנינו ז"מ כיון דנכנס בכנין ע"י פעולתו חף שלא כיון לזה כיון פסיק רישיה ולא ימות ואסור, אבל לשי שיפה כרמב"ם דעשייה פחה באדם אינו הייב משום בונה אבל ככלא יגיע לו תועלת מכפפה ולא נכנס כלל מכאן חיקון חף דנעשה פחה ודאי אין שום איסור בששייתו ולכן קאמר הס"ס דאם לרס כזה לרין שרי לגמרי ולדעתי דומה כאלו קורע דבר הלום דמפורש בשו"ע דאין כזה שום איסור ושיין שו"ע א"ח סימן כ"ד סעיף ט' ובמג"א שם סעיף י"ד וז"ל וביאר גמור הוא לחתוך בתלות חוץ מדבר שיש בו כלי בחיכותו אבל מקלקל בפסיקה חלוט פותר לגמרי, וכמו עוד שם במג"א שכתבתי עלים לחחיכות גדולות לא היו מלאכה אלא עובדא דחול, וכן נראה לדעה כרמב"ם אש לדם הוא לרין שפחה שפועלת דומה כאלו קורע בתלות ואך אש לפחה הוא לרין אע"פ שאין בו משום בונה אסור. משום משקן גברא וכו' כמו חיקון מנה כל זה ה"ה"ה 1234567 נראה לענ"ד פשוט :

סימן י

גריסין במבכה פכחים (דף ה') כנרייהא כתיב אף ביום הראשון תכביתו שאור מבחיכם, מ'ערב יום טוב או אינו אלא ביו"ט עלמו חלמוד לומר לא תבטח על המן דם זכחי לא תבטח את הפכה ועדיין חמת קיים דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אינו לרין כרי הוא אומר אף ביום הראשון השנייה שאור מבחיכם וכתיב כל מלאכה לא תעשו ומליו להבערם שהוא אב מלאכה, ואמר רבא עלה ש"מ מדר' עקיבא חלה ש"מ אין ביעור חמץ אלא שריפה כו', ופי' רש"י ש"מ מדלה נפקא ליה דהאי יום הראשון עיו"ט אלא ששום דאסור לבער ביו"ט ש"מ ס"ל כר' יהודה דאמר לקמן בפרק כל שעה אין ביעור חמץ אלא שריפה ויליק לה מותר דאי השבתה בכל דבר ס"ל לוקמה ביו"ט ובעיניה כדבר אחר יאכלנה לכלבים או ישליכנה לים ע"כ, והקשו הנאומים ספני יחושע והחדש ביהודה במדורה קמא על רש"י כה רש"י פי' נמחוי' ביבא (כ"ז ע"ב) ומשפט ושאלו לר' ערפון עלי' ועל כהנא שנתמאח ביו"ט ואמר לא יזינה ממקומה ושידע"י חלה שנתמאח אינה ראינה לכסן ביום דהא באכילה אסורה לעולם ובהסקה או לחם לכלבו ביו"ט אסור דאין מבערין קדשים שמתאם מן העולם ביו"ט ואפילו ע"י אכילה כהנא דקיי"ל שאין שרפין קדשים ביו"ט ולא סימח דוקא שריפה משום דהבערם שלא ללורך היא דהא אין מדליקין שמן שריפה ביו"ט הבערם ללורך היא דהדלקה נר ביו"ט לורך אכילה הוא ומותרת אפ"ה בשמן שריפה לא והוא שמן תרומה שנתמאח דגדס"ב הוא שאין קדשים שמתאם מהבערים ביו"ט דהתמאח אהכנה להבערתן דכתיב באש ישרף סלכך מלאכה היא, וכן פירש"י במסכת שבת פרק משנין ע"ש וא"כ שריפה רש"י דאפילו להאביל לבסמס או לכלבים גם כן אסור משום הבערם א"כ אין ראינה דאין ביעור חמץ אלא שריפה דיוכל לטוה דחמת מהבער בכל דבר ופא דרייק ר' עקיבא ביום הראשון בעיו"ט דמליו להבערם שהיא אב מלאכה ה"ה"ה 1234567 א"כ מלאכה חו קושיא חמורה מאד :

ועורני כ' יתברך להרין הקושיא עפי' דברי בירושלמי ריש פרק במה מדליקין ולא בשמן שריפה אחר רב הסוף זאם אומרה שאסור להציה אש האור במדורה קדשים וכא דליקה וכולכת כל השבת כמו שאסור להדליק שמן שריפה כמיר שבת שידלק כל השבת, ומקשה בירושלמי וכה

ביום טוב חלל משום מלאכה וא"כ להכיל לכמה או לכלב דחין בזה משום מלאכה ודאי מותר ולכבי פירש רש"י כהן בפסחים דאי השתחו ככל דבר ס"ל לר"ע וא"כ לא יליף מותר לוקמיה ביו"ט ויבערנו בדבר אחר יאכילנו לכלבים או ישליכנו לים :

אבל כס במסכת ביצה לענין חלה שנתמאה דזהו קדשים פסולין ודאי אפילו להכיל לכלב או לכמה אסור ביום טוב דחין קדשים מחבטרים מן העולם ביו"ט ואפילו באופן שאין בו איכור מלאכה, וזהו מדוקדק בלשון רש"י כה במסכת ביצה ולא הימא דוקא שריפה משום דהבערה שלא לנורך היא כו' דגזירת ככחונ שאין קדשים שמהם משבטרים ביו"ט דהמנא אחשבה להבערתן א"כ אין בטעם מביב מלאכה, ומה במחיים רש"י בלכך מלאכה היא כוונתו בלכך אסור כמו מלאכה וספירוס לענין קדשים שמהם היא מלאכה אבל לא מחמת איכור שבת וי"ט, וא"כ :

ועפ"י אריכה בדברים הללו מיושב מה שהקשו רבותינו ל"ע בהלכה אריה וכפני יבוא על אוחה אריה שאמר רבא ש"ס מדברי עקיבא חלה ש"מ אין ביטור חמץ אלא שריפס ולכבי אסור ביו"ט, ומה מוכח דהשביסו הוא מעיו"ט ותמכו בגאוויה הא שיטת רש"י לקמן (בדף י"ב) על כה דאמר רב יודק אימתי שלא בשעה ביטורו אבל בשעה ביטורו הבעתו ככל דבר ופירש"י שלא בשעה ביטורו הוא בשעה שניה ושעה ביטורו לאחר שעה שניה וא"כ ביו"ט מותר להשביסו כהמך ככל דבר וא"כ אין דייק רבא מכתן דחין ביטור חמץ אלא שריפס וגוף כדרייתא דר' עקיבא סמוך אין מוכח מכתן דהשביסו הוא מעיו"ט הא יוכל להשביס ביו"ט וישבית ככל דבר כמו יפרד ויזהר לרוח וכדומה, וזהו באמת פליאה נכבדה אבל כדפרשנו מסירותלמי דאם למדין חמץ מנוהר אסור להבעיר מעיו"ט החמץ שיביס דולק וכו' ביום טוב כמו בקדשים דאינו רשאי לבלות ביו"ט אפילו ע"י איכוס כהמך, וא"כ יתחא מאד דהוכיח דע"כ ההשבתה היא מעיו"ט דכ"ע אסור להשביסו כהמך כהמך כהמך דבר והוכיח רבא דע"כ אין ביטור חמץ אלא שריפס וא"כ ילפינן מנוהר וממילא עד אחר שעה שניה הוא כשריפה ואחר שעה שניה השנתחו ככל דבר ואסור להשבתה ביו"ט כמו בקדשים, וא"כ שפיר דייק ר"ע מאך ביום הראשון דזהו מעיו"ט דכ"ע א"ל להשביסו כהמך כהמך דבר אבל אם ביטור חמץ הוא בהשבתה אחרת לנד כשריפס א"כ אין לנו לומדים מביטור בקדשים וא"כ ביו"ט גופא מותר להשביסו החמץ כמו שפורש בירושלמי, וא"כ שפיר סוכחה רבא דחין ביטור חמץ אלא שריפס אע"פ דכ"ע הבעתו ככל דבר חכו כסאור ¹¹²³⁴⁵⁶⁷ ופרש בדברי רש"י דדוק :

במועד משום דהו דבר האבד, ואיש רש ויגלה כוונתו לרין אנכי לפירוש בדברי רבינו, למה דהב מהחנך גראה לי שמראה הדברים כי הוליאם רבינו מלכו, והלא זה דין המשכה ששינו במסכת מועד קטן דמסקיים לרבי רבים במועד וכן כחג המחנך בעלמו דין זה בסימן תקמ"ד שיעף א', וזה נראה פשוט דהם אין להם ספר חורב לקרות בו בלבוש במועד ודאי הו בכלל לרבי רבים דברי בלבוש אסור לקרות בהם חורב פסולה, וא"כ לא נוכל דבר זה מהיקון בדרכים וכיון דמהקיים הדרכים במועד מדין המסנה נראה לדעתה דגם להגיה ספר חורב הליכוס לקרות במועד נמי מותר מדין הגושה, וקריאת ספר חורב בחוכ"מ נמי דין המשנה, וגם קשה עוד בדברי המחנך מה שכתב וכן כהפרי מקרא וגמרא שצריך לקרות במועד משום דהו דבר האבד והמוכוס דברי רבינו דהגם מדוקדק לשון הצריך לקרות במועד נראה כוונתו דהיינו הלכות חג בנך שצריך ללמוד הדינים במועד, מטעם משכ חיקן להם לישראל שידרשו הלכות חג בנך וכדמפרש רבינו הסו"ר וזה בכלכות פסח דהרב שאל להלמדים במועד ללמוד עמכם הלכות חג בנך מטעם משכ חיקן להם לישראל ולא אפשר להרב להשתמיט נפשיה ללמוד עמכם בעת ההיא הלכות אחרות, ולפי' זה דמחויב ללמוד הלכה זו במועד א"כ אי זו לרין המועד, וכיון שזכו לרין המועד א"כ אין לרין בטעם משום דהו דבר האבד בדברי האבד מותר אפילו אם אינו לרין במועד במסורה בש"ע סימן תקל"ז ודבר שהוא לרין הנועד מותר אפילו אם אינו דבר האבד כמפורש בש"ע סימן תקל"ז ישר"ש ולא נמלא בש"ע בכל הסימן שמתיר דברים לרין המועד ¹¹²³⁴⁵⁶⁷ מטעם דהו דבר האבד ולומר דהו גופא כוונה המחנך דמפרש טעם הדבר שמוחר משום שהוא לרין במועד דכיון שזכו לרין במועד הו דבר האבד ואין לך דבר האבד גדול מזה, קשה לפי' הו הו להמחנך להגיה ע"כ כו' תקל"ז ששם מיידי בדברים שמוחר לעשות מחמת לרין המועד וכן קשה לי על הפ"ה שם סעיף ג' שדקדק דדוקא כהג"ה שמתוך השכל שאם לא יגיה יבכה וזהו דבר האבד ופסידא דלא הדר ולכבי מוסר במועד וע"כ קשה לי מוכח דכחופין זה למס מלרין בזה שיביס לרין המועד דהלא משנה מפורש במועד קטן בדברי האבד מותר אפילו שאינו לרין המועד דברי לרין אם באישות ואם העכברים משדס חילן, וזה מה שצדין אם באישות אפשר לומר משום דהו מלאכה שאינה לריבא לגופה, אבל קצירה ופחיתה ג"כ מותר בדבר האבד וגם מלדין אם באישות נמי ראייה דמותר בדבר האבד לדעת הרמב"ם דמלאכה שאינה לריבא לגופה אסור מס"ח, ועל"ז בדברי האבד מותר, וא"כ קשה לפי דעת הס"ז להמחנך מיידי כהג"ה שמתוך השכל שאם לא יגיה יבכה וכו' דבר האבד, וא"כ לפי הצריך המחנך שיביס למנוח בדבר שצריך לקרות במועד הא אפילו במקרא וגמרא שאינו לרין לקרות במועד מטעם הלכות חג בנך נמי מותר מטעם דבר האבד וכן הוא מפורש בשו"ע סעיף ט' דאם שמע דבר חידוש מותר לכתבו כדי שלא ישכחוק אם ראה ספר מחודש מותר להעסיקו וא"כ מותר אפילו בלימוד שאינו לרין המועד ואמנם על הפ"ה בעלמו לא קשיא כלל דהפ"ה לא פי' בדברי המחנך דזה שכתב שצריך לקרות במועד כוונתו על השפדים שלומד בכם הלכות חג בנך, אבל לעג"ד א"ל לפרש כוונה המחנך אלא כמו שכתבתי בידוע כי דברי רבינו הכ"י הוא לשון אה ומאחזה ודקדקו בו המחברים מפרשי השו"ע כמו שדקדקו בעלי הגמרא במשניות שסידר רבינו הקדוש, ולכן דקדקתי גם אנכי בלשון המחנך ונראה כוונתו כמו שכתבתי, וא"כ

סימן י"א

שאלה אם טוהר להגיה ספרים שאדם לומר בה בחו"ם. כבוד יודי הרד"ג כו' ר' צבי הירש הלוי בק"ק חארשא.

ע"ד מה שחל יודי לחזום דעתו אם להגיה ס' כריטי"א במועד. בלמה יודע אנכי כי חילו לאוריייתא ולא לרין יודי מעכ"ה לא לדידי ולא לטוהרי ואך לעשות רלון יודי אשיב בקצרה סגלע"ד בזה, וראשיש אג"ט לפני מעכ"ה לשון האמור בש"ע אר"ח ס' הקמ"ס סעיף ב' חס לשון רבינו המחנך, נראה לי שאם אין להם ספר חורב כשר לקרות בו בלבוש מותר להגיה בחוכ"מ כדי לקרות בו וכן כפרי מקרא וגמרא שצריך לקרות במועד מותר להגיה

וכן בספרי מקרא וגמרא שאריך לקרוחם כמועד מותר מטעם דסוי דבר האבד כי אין לך אבידה גדולה מה כיון שאריך ללמוד בהם כמועד ואם לא יגיעו יבנה זמן חנם ולא יוכל ללמוד הלכות חג כגון חזו שכתב המג"א נראה לי שיינו שגראה לו לפרש דברי המהבר כן ולא כהפ"ו דמפרש דהמחבר מיירי בשאר לימודים שאין בהם לורך המועד והסיקר הטעם המותר מטעם דסוי דבר האבד אינו כן אלא טיקר הפירות כהמחבר דמיירי בלימודים שיש בהם לורך המועד וטעם דדבר האבד פירושו משום זה הוא דבר האבד מטעם דסוי לורך המועד :

וְרָחַק שרמז המג"א על מה שכתב בתנן משפט סי' של"ג ל"ל דאין כוונתו למה שמפורש שם דכופר המקבל עליו לכחוב ספר אורה אחד וחזור בו , דזכו לא שייך לרין זה , אלא כוונתו למ"ש שם דמלמד החורג בו מיקרי דבר האבד , ובמלמד איחא נמי לפעם דומן שילך המלמד כפול הוא דבר האבד , ומטעם זה שמייירי בספרים שהלימוד בהם הוא לורך המועד לכן מחיר המג"א לכחוב ספרים מחדש ולכן כחב ומחוי טעמא מותר לכחוב ספרים אשר לכאורה אין שום פירות לזה וכפי שהרחננו ביאור המג"א יוחא תלד מה שכתב ומחוי טעמא כו' , וזה ברור ואמת בפירוש דברי המג"א . ומעשה יוחא נוס שכתב המחבר נראה לי דהגם המחבר חידש לן שני דברים אחד מה שכתב חללה שאם אין להם ספר חורה כשר לקרות בלכיד מותר להגיה בחו"מ מטעם דהוי לרבי רבים אפילו אם יש בעיר ספר חורה אחרת אבל לבוד זה אין להם ספר חורה כשר ג"כ מותר להגיה מטעם דהוי לרבי רבים וזה חידש המחבר דמתחילתן לא ידעיק היכא שיש בעיר ספר חורה אחרת כשר דזהו נקרא לרבי רבים , עוד חידש לנו המחבר דספרי מקרא וגמרא אינו מישר אלא דווקא ספרים שאריך לקרות בהם כמועד כגון הלכות חג כגון ושארי ספרים ובאופן שהגהסס הוא לחקן השינושים ומשניה להעתיק בהספר זה מן ספר מוגה אבל הגהסס שמחוק השכל זה השמיט אוחטו המהבר בספיק"ו שכתב ואם שמע דבר חידוש מותר לכחבו כדי שלא ישכח וכו"ס נמי בהגהסס שמחוק השכל שבייך שלא ישכח , ועשה נכח לענין שאלתו דמר יחיה שנסתפק אם מותר לו להגיה ספר ריטוב"א כמועד , הנה הגהסס דמר היא מחוק בהכחמה אשר זיכרו השי"ת וחנטו לכחוב חידושים על ריטוב"א וזהו מותר לכ"ע ואפילו בלימודים שאין בהם הלכות החג כגון , ולא עדיף מר ידידי יהי' מרבוטיו הקדושים שכתבו חידושיהם בחו"מ כמו שהפיד הפ"ו על סנ"ח שכתב חידושים בחו"מ , וכן מלאחי ריטוב"א מועד קטן במתניסין (דף י"ח) אין כוחבין יפוי"ש העיד על עצמו שכתב חידושים בחו"מ וזה פשוט :

וא"כ דברי המחבר לריך פירוש , ולפ"ד דנס המנן אברהם פירש דברי המחבר כמו שכתבתי , דהיט המג"א בס"ק ה' שם כתב וזו לשונו ל"ל דאם לא יגיע אוחו לא יוכל ללמוד מחובו וכיו דבר האבד כמ"ש בחו"מ סימן של"ג ומח"ס מותר לכחוב ספרים עכ"ל . ולריך ביאור דבריו הקלרים והעמוקים אחד מאי חידש לן הרב כמה שכתב נראה לי דאם לא יגיע אוחו כו' וכיו דבר האבד פשיטא כיון דהספר הוא מקולקל כל כך שלא יוכל ללמוד בחובו מרוב השינושים והאי הוי דבר האבד ואין לך אבידה גדולה מזו , ועוד אשר רמז המג"א למה שכתוב בחושן המשפט סימן של"ג וזה איחא ברמ"א דכופר המקבל עליו לכחוב ספר אחד וחורג בו הוי דבר האבד וזה הטעם מפורש בספיק"ו והג"א הסכים לדבריו דהטעם משום דכחיבת יד שני סוגרים הוי כמטעם וא"כ אין שייך לדבר האבד כמפורש כאן דהוי דבר האבד על הזמן שאינו חוזר ואם כן מאי שייטא בזה ^{מותר החכמה} לדין זה :

אבל נראה דהי מיני דבר האבד יש נענימי הלימוד יש דבר האבד כמו שמפורש בספיק"ו ספיק"ו דמי שחמט דבר חידוש מותר לכחבו או בהגהסס שמגיה מסוך השכל כמו שמפורש בפ"ו שאם לא יגיע ישכח ויאבד ממנו הכל ועוד יש מין דבר האבד שהיין לאבד מחט כגון שלומד מסוך הספר שהוא מלא שינושים רבים וכל פעם שלומד בו מבלה זמן זמנים הרבה עד כי נא להכלית כוונת הספר כגון זה מושיל בטהו שלומד במהרה ויבין הדבר לאשורו , וחילוק יש בין הני שני מיני דבר האבד דבאופן זה שמגיה מסוך השכל דזהו ככלל חידושים , הגהסס ו מותרת כמועד אפילו בלימודים שלומד ואין בהם לורך המועד כגון שלומד דיני פומאה ופסח או דיני קדשים אפילו שאינו נוסג בזמן הוכ מותר להגיה כמועד מטעם דבר האבד , ואופן הגהסס שמגיה מסוך הספר לחקן השינושים והטענות שלא יבלה זמן חנם לדעתו זה לא שריין רק בלימודים שיש בהם לורך המועד כגון שלומד הלכות חג כגון אבל בלימודים אחרים אסור להגיה , ולא שייך כאן להחיר מטעם דבר האבד שמבלה זמן חנם , שהרי יוכל ללמוד פנינים אחרים ובספרים שמובכים ומי יכריחו עתס להימח שלומד שמחויב להחטק בו כמועד וללמוד דברים שאינם מחויבים עתס ולהגיהם כמועד שלא דבר זה יוכל לחקן אחר המועד ושמת ישכח ליכא ככל דכל בהכחו היא שמגיה ספר זה המשובט מן ספר אחר המשובט . וא"כ אין ו דבר האבד וגם אין בו לרך המועד ולכן אסור להגיה כמועד , וכזה אפשר לפרש דברי המג"א שסתפקו בזה שכתב נראה לי דכזה המג"א מפרש לדברי המחבר בזה שכתב המחבר ספרי מקרא וגמרא שאריך לקרוחם כמועד כמו שפירשט דכייט שלומד הלכות חג כגון שזכו לורך המועד , וכיון שזכו לורך המועד א"כ קשה להמג"א למה ליה להמחבר הטעם דסוי דבר האבד הרי בדבר שזכו לורך המועד מותר אפילו אם אין ו דבר האבד , לזאת פי' המנן אברהם כוונת המחבר בזה שכתב דהוי דבר האבד כוונתו דסוי דבר האבד מטעם שאם לא יגיעו לא יוכל ללמוד הלכות החג , ואין פירושו דסוי דבר האבד שייך בפל ולא ילמוד כלל אלא שיכתוב מלימוד שאריך ללמוד כמועד לכי הוי דבר האבד , וא"כ לא קשה מה שסתקיעו בדבר שהוא לורך המועד אפי' אין ו דבר האבד נמי מותר כמועד , דהא אמט כן הוא דמותר מטעם שהוא לורך המועד אבל כיון שזכו לורך המועד וא"כ אם לא יעשה עתס כמועד א"כ אין לך דבר האבד יומר מזה לכן קרא אוחו המחבר דבר האבד וזהו כוונת המחבר שכל

ועיד שאלתו השניה שאלה אם לריך פתרה אחרי שכבג ח"ט כמה שנים שלא כתב בחו"מ חידושי"ח , זה לדעתי פשוט ולריך פתרה אחרי דמריס חלין על דבר מאוס כדבר הרשות כידוע , וגם זה מפורש בספיק"ו סימן רי"ד דזכב לדבר מטס וסיה בדעתו לנסוג כן לפולס לריך פתרה אבל לפ"י יש להסתפק לחולי אינו רשאי לשאלו על דבר דמדר לדבר מטס אינו רשאי להסתחילס לשאלו על דבר דמפרש כש"ע סימן רכ"ח , ואמנט בעובדא דליה פשיטא דמופר לשאלו ואפשר דנמי מלה לאיחשולי דכחמת אין בכחיבת חידושי"ח כמועד , שום דמוד איסור וכולו מלה כדפרשמו חזי שנסב ח"ע שלא לכחוב חידושים בחו"מ קרוב בדבר כשימי כי זה מנהג פשוט ולו היי קלס איסור בזה לא היו נוכחיס

ויבנים רבנותינו כמפלגות של סכסוכים כמו סכ"ח וסכ"ט
לכבוד חידושים בחוק"מ :

ויש לי סמך מהירושלמי דמקום מזה מותר כתיבה אפי'
לחסידים ופרושים , דהנה היתא בירושלמי מותר קטן
פרק אלו מגלחין הלכה ד' חד בר נש אכד השיליו במועד
אתא לגבי ר' חננאל ובלתיה לגביה ד' אבא בר נתן ה"ל
בב לי' תפיך וזיל כהוב לך , ה"ל רב חיזיל כהוב ליה ,
ופירש הפיי משה ודבריו לקוחים מהבשח פרק אלו מגלחין
ד"ה ר' יוסה יור"ש בדף י"ט ע"ה דרב חננאל סופר סיה
כדאמרינן בפ"ק דמגילה וחמר רב לר' חננאל שמוחר לו
לכהוב בלא הערמה ומי חסיד כרב ור' חננאל ואורי ליה
שיוכל לכהוב חפילין בחוק"מ ומפעם כי מזה היה ואין
לחלק מטעם דחפילין היא מזה דאורייתא להפוסקים דבחול
במועד מחויב לכהוב חפילין ואינם בכלל שבחיה וימים טובים
שנקראים איח כידוע , דהרי מטעם מזה דאורייתא שמוחב
לכהוב חפילין בחוק"מ היה יכול האיש לשאל מהם חפילין
לקיים מזה דאורייתא ולא להשאל מהם חפילין
חפילין לקיים מזה דאורייתא ודאי שרצה האיש לכהוב
מלכש חפילין כל היום וזהו חסד חסד חסד חסד חסד חסד
אורי ליה רב שיכתוב ר' חננאל בעלמו חפילין להאיש ההוא
שנאכד ממנו חפילין , וא"כ מוכח דמקום מזה חפילו
חסידים ופרושים כרב חננאל מותרים לכהוב ויש לפלפל בזה
הרכה , ואך ח"מ ראה ברורה לא מלינו מהירושלמי דאפשר
דרב חמר לר' חננאל חלד סדין אבל ממדת חסידות אפשר
שאינו כדאי לאדם חבוב לכהוב בחוק"מ חפ"י במקום מזה
כ"ז רחמי לכהוב למר יחיה דעתו בקלרה ואי"ה כשאשנה
הכנס פרק זה עוד הפעם , ילדו דו"ש ו"ה :

1234567

סימן יב

שאלה כיום טוב חס מותר לבעל. הנה מזה לארץ ברוב
ומתוך הכובותינו יבואר כמה חידושי דינים בדיני
יום טוב :

תשובה כמ"ס , גרסינן בפרק ב' דבילה (דף י"ח) כלי
שנעמא כחב הסומאה אין מטבילין אותו ביו"ט
באב הסומאה מערב יום טוב כדפי' לשיל אין מטבילין אותו
ביו"ט דכיון דעמא מן החורב הוא ליה כמתקן בולד
הסומאה אין כאלו חיקון דפדאורייתא סבור ממילא הוא
שאין כלי עמא אלא באב הסומאה כדתי בהכל שחטין
אוכל ומשקה מטבילין מאיר כלי הרם ואין כל הכלים מטבילין
מאיר כלי הרם משום דכוס ליה ולד הסומאה שמה
בכתובו אין מטבילין ממנה כשרץ אלא ממנה מאיר כלי ע"כ
לשון רש"י בלשון הראשון שם כלל בדברים מתבאר
מהוך סוגיין בדבר שאין חיבורו אלא מדרכן מותר לחקנו
ביו"ט וכן פסק הרמב"ם בפרק ד' מכלכות יו"ט הלכה י"א
זה לשון נעמא הכלי במשקין עמאים שכן ולד הסומאה
מערב יו"ט מטבילין אותו ביו"ט לפי שהוא עכור מן החורה
כמו שיהבאר במקומו , ומכאן מלשון הרמב"ם שפירש
לכברייחא כרש"י דטיירי כנעמא מערב יו"ט , ומעשה לנדון
שאלוסיט פשוט דמותר לבעל תלח חוליה לארץ ברוב דכל עיקר
דין לפירוש תלח חיבו אלא מדרכן ואין לו עיקר בדאורייתא
כלל כמבואר בכל הראשונים וכאלו ודאי חיבורו לז' או לכבן
עמא חיבו אלא מדרכן ומדי דרכן מותר לפרקו ביו"ט כמו
כלי שנעמא בולד הסומאה כ"ז לפ"ד פשוט ומותרת היא
מהש"ס דק הוא כדפירשטו :

אבר מדברי האגן אברהם אר"ח סי' שכ"ג סע"ק י"ד לא
משמע כן וכפי יחוס נמנ"א שם אסור לבעל חיבור
בשנה או ביו"ט דאין לך חיקון גדול מזה כמ"ס ביו"ד סי'
ל"ט סעיף ו' והיכא דמקלי קלי חיבורא שרי כמ"ס סימן
קק"ז סעיף ב' , והנה כוונה כמנ"א ע"כ בדבר שאסור
מדרכן דנדבר שאסור מן החורה אפי' בחול אין רשאי
לבעלו לחסור לבעל חיבור חס מן החורה או מדרכן ח"ך
שיהיה אבל אסור הוא כדמפורש ביו"ד סי' ל"ט יעו"ש ,
ואמנם בדבר שאינו אסור אלא מדרכן מפורש שם ביו"ד
דאע"פ לחסור לבעל מ"מ מותר להוסיף ולבעל חס נפל
מעלמו , ואף באופן זה נפול מעלמו ג"כ נחלקו בזה אבות
העולם הרשב"ה והר"ם הרש"ב"א הסיר בחיבור דרכן נפול
חיבור לחוך היחר ואין בהיחר ששים כדי לבעל החיר
הרשב"א להוסיף עד שצ"ח והר"ם חסר חף באופן זה , וע"כ
דברי המנ"א דחסר בשנה וביו"ט לבעל מיירי בחיבור דרכן
חייבא דהרשב"א שהסיר להוסיף בחול אבל בשנה ויו"ט חסר
המנ"א משום דמתקן הוא , טכ"פ מוכח מהמנ"א דאפי'נ
במידי דרכן אסור החיקון ביו"ט וא"כ בחלח חו"ל לפי דבריו
ג"כ אסור :

ואמנם לדעתו הפני' דברי המנ"א ל"ט , דהנה כמגן
אברהם בעלמו מודק דהיכא דמקלי קלי חיבורא
מותר לבעל ביום טוב ובאמח כן מפורש בש"ע סימן קק"ז
זה ש"ס ערוכה במסכת ביצה (דף ד' ע"ב) אמר רב מתנה
עלם שנכרו מן הדקל ביו"ט מרבה עליהן עלים מוכנים
ומסיקן ואי לאו דמרבה עלים מוכנים שרי אסור להסיק
בעלים הללו וא"כ אין לך חיקון גדול מזה ומ"מ מותר לבעל
ביום טוב ואינו יודע מה חילוק יש בין ביטול החיבורים
דמוקלס משאר חיבורי דרכן שנפלו לחוך היחר דכנריע
דאסור להוסיף עליהן ביו"ט או עלים מוקליס שנפלו לחוך
החור דמותר להוסיף ואי דנעלים יש מעשה דמקלי קלי
חיבורא , הא זהו חיבו מעלה רק לעינין להסוך כהם דמקשה
הש"ס והא קא מהפך בחיבורא וע"ז משני דמותר
מבוס מוקלי קלי חיבורא , אבל עלה כביטול החיר רב מהס
מחלה קודם שנלחו כהם האור וע"ז מותר וא"כ מאי שנא
לחלק בין שארי חיבורא דרכן לבעלם ובין עלים מוקליס
לבעלם ביו"ט , ובר מן דין חמיה דינו של המנ"א מהכוביח
שבהאחי לעיל דמפורש בדרייתא דכלי שנעמא בולד הסומאה
מטבילין אותו ביו"ט דעמא דהמנ"א דאסר ביטול החיבורים
הוא מבוס חיקון חסו נמי דמטבילין חס הכלי שנעמא בולד
הסומאה ג"כ חיקון ובכ"ז מותר משום דכומאחו אינו
אלא מדרכן וא"כ בחיבור דרכן שנפל לחוך היחר וכהיחר
יתא לבעולי לחיבורא ודאי דמותר להוסיף בהיחר ולבעל
כיון דמן החירס אין זו חיבור כלל , וכ"ז פשוט וברור לפי
הסוגיא דמסכת ביצה ופירש"י וחוספת שם בלשון ראשון
ישויין שם :

ואמנם מחייבים אמתו למטבילי נפשין אררן רבן רבינו
המגן אברהם ובפרט כי דגריו לקוחים מדברי
ח'רומה דהשן שהוא מגדולי הפוסקים , והביח סת"ס דאין
רשאי לבעל דברי חיבור ביו"ט מהכוביח דפרק ט"ל וכפי
אשר יבואר לפנינו לכאורה הסוגיות סותרות זו את זו דמבוגי'
דמסכת ביצה הוכחנו מדרייתא מפרשח דדבר שסומאחו
מדרכן כגון ולד הסומאה מותר להטבילה ביו"ט ולא חסרו
מבוס מהפך בדבר שדאורייתא אין זו חיקון , ומכוביח
דפרק ט"ל דאמר ר' יהודה חף מעלין חס הסודות כלאה
ומאה בשבח , ופריך הש"ס ע"ז והא קא מתקן ופי' רש"י
שמביאה לירי היחר ויגשר ביה אמו חיקון שפי' מלאכה ,
ומכ"כ

נוטל וכה מחקן ומוכרת הש"ס לתוך דר' יהודה כר' שמעון
 בן אלטור סבירה ליה דנותן שינוי בלד זה ולאכל מלד אחר
 ואין זו חיקון דהרי בלי הפירוש נמי מותר לאכול, וא"כ אין
 שום חיקון בהפירוש, והשם מתירן שתי הסוגיות בטוב
 טעם ודעת, דשתי הסוגיות מורים זה לזה דהיכא דליכא חיקון
 אסור לתקוני ביום טוב ושם באכילה ביום דהוי כבדתיחא
 בלי שיעמא בולד הטומאה מפעולין ביו"ט וכו' משום דא"ל
 הערב שמש ומשום חיקון ליכא דהרי בלא הטבילה נמי היתה
 ראויה הדלי לשימוש וטבילה לא חקנו כלום :

ורפ"י דבריו סג"ל מחוקן קושית הרא"ש פס במ"י יו"ט
 שסקסס על הי"ף דלדבריו מותר לפנול כלים חדשים
 ביו"ט, וכוותיה בן הרא"ש מהרי"ף שלא הביא בסלכותיו
 חידוש של רבא דק חידוש דרב יוסף וחידוש דרב ביבי וא"כ
 בכלים חדשים שאין שייך בהו ענין לחייב להשיגוהו עד סרגל
 מותר לעבולס ביו"ט ולפי דבריו חייב בן דכנס בדרנו בעו"ה
 דכל מורים דנדבר שמקורם הטבילה אסור להשתמש בה
 אסור לעבול אוחס כלי ביו"ט, דהרי כל זה שלא פירשו
 כולבו אחריו טעם דאסור לפנול כלים בשבת ויו"ט הוא
 משום דקורס הטבילה נמי ראויה לשימוש אכל בכלים חדשים
 אשר קודם הטבילה אסור לשמש בהם שום דבר אפילו אם
 טבילה כלים אינו אלא מדרבנן עכ"ל אסור לעבולס ביו"ט
 וכמו שאסור בהפירוש טרומה אפילו במידי דאיסורס אינו
 אלא מדרבנן וכמו שהכריח הסה"ד מסוגיא דפרק טפל,
 וסקושיא הראשונה שסקסס הרא"ש על הרי"ף למה האריך
 לערב המעשה דהרי אין טבילה כלים האידנא נמי מחוקן
 היעב דכמחוקן האריך הרי"ף לפרש משום זו לכוותיה מכאן
 דעבילה כלים חדשים אסור לעבולס ביו"ט כדפירשנו ואף
 שזה הסיפך דברי השאלה אריס בסיומן ל"ו שכנס דכמחוקן
 האריך הרי"ף לפרש המעשה לכורות דמותר לעבול כלים
 חדשים ביום טוב אכל לעג"ד מוכח להיפוך וכאשר שוכחו
 מהסוגיא דפ' טפל וגם נסחר דברי הספר קרבן נתנאל על
 הרא"ש שכנס שם אוח ל"ב דמהרא"ש מוכח דסבר כהרא"ש
 ובר"ן שסביא בהשכות הראש"ה דטבילה כלים חדשים הוא
 דאודייתחא דלי לא חימא הכי הא רבא ורבא מודים דכלי
 שיעמא בולד הטומאה מפעולין ביו"ט ולפי דבריו אינו כן
 והכל מותר בכלים חדשים דאין מפעולים אוחס ביום טוב
 אפילו אם עבילתם אינו אלא מדרבנן משום דהוי חיקון
 גמור ורבא שאסוף משום חיקון אפי' בכלים שיש להם
 רבא משום חיקון דרבא סבר כיון דהטבילה מחיד אח הכלי
 לחשימ' חרש שיהי אסור עד הטבילה א"כ הטבילה הוי
 חיקון מעליא, ואף דכפירוש הסוגיא לא נראה מהרא"ש
 שיפרש הסוגיא כמו שפירשנו, עכ"ל מוכח לגנ"ד מהרא"ש
 דלא כהנחון קרבן נתנאל, דכנס הרא"ש כ' דאסור להטביל
 כלים חדשים משני טעמים, אחד דכלכס פרנה שאחר הפעם
 משום שמא יעבירנה ד' אמות ברשות הרבים תם שייך אפי'
 בכלים חדשים ועוד משום דרבא דאמר נראה כמתקן, והנה
 לרבא דאמר הפעם משום שמא יעבירנה ד' אמות ברשות
 הרבים ודאי אפילו אם טבילה כלים חדשים אינו אלא מדרבנן
 ג"כ שייך הפעם דשמא יעבירנה, והנה על ולד הטומאה
 מחוקן גמור דלא משכחה אלא בכאיים וככאיים זריזין כס
 אכל כלים חדשים דמשכחה נכלוה ודאי אסור להטבילם אפילו
 אם טבילתם היא מדרבנן ודלא כהקרבן נתנאל :

ומעתה מיתב דברי הג"א וסס"ד שפסקו דאסור לנטל
 איסור מדרבנן ביו"ט וסקושיא עליהם מכלי
 שיעמא בולד הטומאה דמטבילים אוחס ביו"ט אפי' שמתקן
 בטבילתו

ומסיק הש"ס דר' יהודה הוא דאמר כרשב"א דתיבא ר"ם בן
 אלעזר אומר נותן עינוי בלד זה ולאכל מלד אחר, וא"כ אין
 זו חיקון, אכל במקום דשעלחתו הוי חיקון אסור ואע"ג
 דזה שתרומה אוחרת החולין עד עתה אינו אלא מדרבנן,
 ומדאורייתא חד בחרי בטיל, ואף האיסור נהפך להיות היתר
 כמבואר בר"ש פרק גיד הנכה ומ"מ אסור לחקוני בשבת ויו"ט
 וא"כ שני הסוגיות סתרי אהדדי ומלד הסכנה טוב ליה של
 ר' יהודה דאמר מעלין אח הסדומא בשבת לכלי שיעמא
 בולד הטומאה, ואם בכלי שיעמא בולד בטומאה מותר
 לפנולה בשבת ויום טוב א"כ במדומע נמי מותר להרימה
 בשבת, ואפילו בלא העעם שאמר שם בפרק טפל דמתן
 שינוי בלד זה, ולכאורה לריך עיון גדול :

ורישב שתי הסוגיות נראה לי לפי הסוגיא דפרק טפל
 דהיקר הפירוש במסכת טילה שם כפירוש השני
 של רש"י דהחילוק בין בלי שיעמא בולד הטומאה דאסור
 להטבילה ביו"ט, ובין בלי שיעמא בולד הטומאה דמותר
 לפנולה ביום טוב, הוא מחמת דכלי שיעמא בולד הטומאה
 לריך הערב שמש, וא"כ ביום זה לא ישחמש עמם והוי
 מכין מיו"ט לחיל ואסור, ובלי שיעמא בולד הטומאה
 אינה לריבש הערב שמש וישחמש בה היום, וא"כ אלו הים
 אפשר להשתמש בהכלי שיעמא בולד הטומאה היה מותר
 לעבולו ביו"ט ולא אסור משום חיקון וכן הסכים לפי"ס זו
 הרשב"ה בחידושי שם והוכיח הרשב"ה בן דהרי סקושיא שם
 מהברייתא דכלי שיעמא בולד הטומאה כו' הוא אליבא
 דרבא ונב"ה לא סבירא ליה טעם דאסור להטביל בלי
 משום חיקון :

ונראה לי להסביר טעמא דרבא דר' יוסף ודרכ ביבי
 שלא פירשו טעם המעשה דכלי בשבת לא משום
 דמחוי כמתקן וכמו שחידן רבא שם (דף י"ח) נראה דהנך
 אמוראי פליגי עם רבא כבבבא דהס סבירי לכו דלא אפשר
 לאסור עבילה בלי שיעמא בשבת משום דאין זה חיקון דאף
 קודם הטבילה ראויה הכלי להשתמש בה דברים עשאים או
 חולין למי שאינו אוכל חולין כמכרה או ישים בהכלי דברים
 שלא סקשירו מעולם, וא"כ טבילת הכלי לא נראה כמתקן
 דהרי מחלה נמי ראויה להשתמש בה, ודוקא בהפירוש
 טרומה ומעשרות דאפילו אם נדמשו בדבר שאינו אסור אלא
 מדרבנן מ"מ אסורים לאכול מהם בלא הפירוש ולכן הפירוש
 זה חיקונו ואסור לתקן בשבת ויו"ט, אכל בכלי שיעמא
 אין זה חיקון כלל, והא דתיבא כברייתא כלי שיעמא בולד
 הטומאה אין מפעולין אותה ביו"ט על כרחך כפעם משום
 דנעבי סערב שמש, דטומאה דאורייתא לריבש הערב שמש
 הלכך סוהיל ואינו ראויה היום להשתמש בה לא יעבילנה,
 זהו סברס כק' אגורתי, דרבא שפירש ואסור טבילה כלי
 בשבת שמא יפליגו בידו ויעבירנה ד' אמות ברשות הרבים
 וכן ר' יוסף שפירש הפעם משום סחיטת, וכן רב ביבי
 דאמר גזירס שמא ישסה, אכל רבא ס"ל כיון דקודם טבילה
 אסור להשתמש בכלי שיעמא חרומה או קודם, ולאחר
 טבילה מותר להשתמש בה חרומה וקודם לכן הוי חיקון מנא
 ואסור לפנולה בשבת ויו"ט :

ומעתה נחנדר לט דר"ש מודו דנדבר שכתבילה הוא
 חיקון אסור בשבת ויו"ט, והא דלא חמא לכו
 לפרש המעשה דמסכת טילה דכלי בשבת לא משום חיקון
 משום דזה אינו חשוב חיקון אכל בהעלאת התדומע דפרק
 טפל דבני הפלאה א"א לאכול ספירוס ודאי הוי חיקון ואסור
 אף לרבא ור' יוסף ורב ביבי, ולכן פריך הש"ס שם בפרק